

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Yİ HE YUAN (SUMMER PALACE PARKI) KORUMA ÇALIŞMALARININ
PEYZAJ TASARIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mayila MAMUTI

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ANKARA
2010**

Her hakkı saklıdır

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Yİ HE YUAN (SUMMER PALACE PARKI) KORUMA ÇALIŞMALARININ PEYZAJ TASARIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mayıla MAMUTI

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof.Dr. Halim PERÇİN

Bu araştırma, Pekin'deki Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın kuruluşu, tarihi gelişiminin incelenmesi, bugünkü durumunun irdelenmesi ve peyzaj tasarımı açısından değerlendirilmesi ile Çin park ve bahçelerinin tasarım prensiplerinin belirlenmesine yönelik bir çalışmadır.

Bu amaçla çalışmada, Çin'deki kent parklarından ve dünyadaki kent parklarından örnekler alınmıştır. Bu kapsamda, öncelikle park (yeşil alan) kavramı, işlevleri ve açık-yeşil alan standartları incelenmiş, ayrıca araştırma alanları tanımlanmış ve ilgili fotoğraflar verilmiştir.

Bu çalışma sonucunda, kent parklarının tanımlanması ve kentlerin gelişime ve refahındaki sürdürülebilir yönetim modeli kapsamında stratejik planlama, geliştirme çalışmalarının yürütülmesinin gerekliliği belirlenmiştir. Bu süreçte Çin park-bahçe felsefesi ve mimarisi yansıtılmıştır.

Şubat 2010, 87 sayfa

Anahtar Kelimeler: Kent Parkları, Yeşil Alan, Çin Parkları, Yi He Yuan(Yaz Sarayı Parkı)

ABSTRACT

Master Thesis

EVALUATION OF THE PRESERVATION WORKS AT THE YI HE YUAN (SUMMER PALACE GARDEN) IN TERMS OF LANDSCAPE DESIGN

Mayila MAMUTI

Ankara University
Graduate School of Science
Landscape Architecture Department

Supervisor: Prof. Dr. Halim PERÇİN

This research covers the foundation, historical development and current state of the Yi He Yuan (Summer Palace) in Bei Jing. Yi He Yuan has been evaluated in terms of landscape design and the design principles of Chinese parks and gardens have been identified. Hence, some examples of urban parks from around the world and China have been examined. In this context, the concept of park (green space) its functions and standards of urban green spaces have been searched. The research area has been defined and related photos have been taken.

As a result of the study, the importance of strategic planning and development Works has been identified in terms of the definition of urban parks and sustainable management model for the development of city. In this process, the philosophy and architecture of chinese parks and gardens have been reflected.

January 2010, 87 pages

Key Words: Urban parks, Green Space, Chinese Parks, Yi He Yuan (Summer Palace)

TEŞEKKÜR

Bu konuda araştırma olanağı sağlayan ve alışmalarımın her aşamasında önerileri ile beni yönlendiren değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof.Dr. Halim PERÇİN (Ankara üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Anabilim Dalı)'e, Kardeş kalemler dergisi genel yayın yönetmeni Sayın Ali AKBAŐ'a, çalışmam süresinde yardımlarını esirgemeyen sayın arkadaşım Őerife ŐİMŐEK'e, Gerekli verilerin toplanmasında ve değerlendirilmesinde yardımlarını gördüğüm Pekin Milliyetler Üniversitesi Tarih Fakültesi Öğretmeni sayın hocam Nurgul DURSUN'a, Pekin Milliyetler Üniversitesi ağdaş Diller Edebiyatı Doktora Öğrencisi Osman CUMA'ya ve desteklerinden dolayı aileme sonsuz teşekkür ve Őükranlarımı sunuyorum.

Mayila MAMUTİ
Ankara, Şubat 2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
ÇİZGELER DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL TEMELLER.....	4
2.1 Kentsel Açık - Yeşil Alan Kavramı.....	4
2.1.1 Açık – yeşil alanın önemi.....	5
2.1.2 Açık – yeşil alan işlevleri.....	6
2.1.3 Açık ve yeşil alan standartları.....	14
2.1.4 Açık - yeşil alanlarının sınıflandırması.....	17
2.2 Kent Parkları.....	19
2.2.1 Kent parklarının tanımı ve genel bilgiler.....	19
2.2.2 Dünyada kent parklarının gelişimi.....	21
2.3 Kent Parklarında Planlama ve Tasarım Anlayışı.....	24
2.4 Dünya’ dan Kent Parkları Örnekleri.....	26
2.4.1 Central Park.....	26
2.4.2 Hammer Park.....	27
2.4.3 La Villette Parkı.....	28
2.4.4 Hyde Park.....	29
2.5 Çin Park Bahçe Felsefesi.....	31
2.6 Çin’deki Kent Parklarından Örnekler.....	34
2.6.1 Bi Shu Shan Zhuang Parkı.....	34
2.6.2 Zhuo Zheng Yuan Parkı.....	36
2.6.3 Hong Shan Parkı.....	37
2.6.4 Shi Jie Parkı.....	38
2.6.5 Bei Hai Parkı.....	39
2.6.6 Chao Yang Parkı.....	40
2.7 Kent Parklarının İşlevleri.....	41

2.8 Kent Parklarının Kullanımı.....	43
2.9 Kent Parklarının Yönetimi.....	44
2.10 Kent Parklarının Planlama İlkeleri.....	45
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	48
3.1 Materyal.....	48
3.2 Yöntem.....	49
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	50
4.1 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Tarihçesi	50
4.2 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi.....	52
4.2.1 Bitkisel tasarımı.....	53
4.2.2 Bitkisel tasarım açısından değerlendirilmesi.....	53
4.2.3 Yapısal tasarımı açısından değerlendirme.....	54
4.3 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Kapıları.....	56
4.4 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'daki Saraylar.....	57
4.4.1 Hayırlı Ömür Kapısı (Ren Shou Men).....	57
4.4.2 Hayırlı Ömür Sarayı (Ren Shou Dian).....	58
4.4.3 Yeşim Taşı Sarayı (Yu Lan Tang).....	60
4.4.4 De He Yuan Bahçesi.....	60
4.4.5 Büyük Tiyatro Binası (Da Xi Lou).....	62
4.4.6 Uzun Yaşam Sarayı (Le Shou Tang).....	63
4.4.7 Uzun Koridor (Chang Lang).....	64
4.4.8 Bulut Giderme Sarayı (Pai Yun Dian).....	65
4.4.9 Fo Xiang Pavyonu (Fo Xiang Ge).....	66
4.4.10 Hikimet Kaynağı (Zhi Hui Hai).....	67
4.4.11 Devlet Gülü Tabanı Sahnesi (Guo Hua Tai).....	68
4.4.12 Bao Yun Pavyonu (Bao Yun Ge).....	69
4.4.13 Resim Galerisi (Hua Zhong You).....	70
4.4.14 Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan).....	71
4.4.15 Künming Gölü (Kunming Hu).....	72
4.4.16 Nan Hu Adası (Nan Hu Dao).....	73
4.4.17 On Yedi Yaylı Köprü (Shi Qi Kong Qiao).....	74
4.5 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Yol Planlanması.....	75

5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	78
KAYNAKLAR.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Kent içi açık alanların sınıflandırılması.....	18
Şekil 2.2 Babil'in asma bahçeleri.....	22
Şekil 2.3 Central Park görünüşü.....	27
Şekil 2.4 Hammer Park görünüşü.....	28
Şekil 2.5 La Villette Parkı.....	29
Şekil 2.6 Hyde Parkı görünüşü.....	30
Şekil 2.7 Bi Shu Shan Zhuang Parkı görünüşü.....	35
Şekil 2.8 Zhuo Zheng Yuan Parkı.....	36
Şekil 2.9 Hong Shan Parkı görünüşü.....	37
Şekil 2.10 Shi Jie Parkı görünüşü.....	38
Şekil 2.11 Bei Hai Parkı görünüşü.....	40
Şekil 2.12 Chao Yang Parkı görünüşü.....	41
Şekil 4.1 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın üç boyut görünüşü.....	51
Şekil 4.2 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın yukardan görünüşü.....	52
Şekil 4.3 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın önemli yapılarının plan üzerinden gösterilişi.....	55
Şekil 4.4 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) Doğu Saray Kapısı.....	57
Şekil 4.5 Hayırlı Ömür Kapısı (Ren Shou Men).....	58
Şekil 4.6 Hayırlı Ömür Sarayı (Ren Shou Dian).....	60
Şekil 4.7 Yeşim Taşı Sarayı (Yu Lan Tang).....	61
Şekil 4.8 De He Yuan Bahçesi.....	62
Şekil 4.9 Büyük Tiyatro Binası (Da Xi Lou).....	63
Şekil 4.10 Uzun Yaşam Sarayı (Le Shou Tang).....	64
Şekil 4.11 Uzun Koridor görünüşü.....	65
Şekil 4.12 Bulut Giderme Sarayı görünüşü.....	66
Şekil 4.13 Fo Xiang Pavyonu görünüşü.....	67
Şekil 4.14 Hikimat Kaynağı ön görünüşü.....	68
Şekil 4.15 Devlet Gülü Tabana Görünüşü.....	69
Şekil 4.16 Bao Yun Pavyonu yukardan görünüşü.....	70
Şekil 4.17 Resim Galerisi (Hua Zhong You).....	71

Şekil 4.18 Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan).....	72
Şekil 4.19 Künming Gölü görünüşü.....	73
Şekil 4.20 Nan Hu Adası görünüşü.....	74
Şekil 4.21 On Yedi Yaylı Köprü görünüşü.....	75
Şekil 4.22 Yi He Yuan Parkı Yol görünüşü.....	76
Şekil4.23 Yi He Yuan Parkı Yol görünüşü.....	77

ÇİZELGİLER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Kişi başına düşen yeşil alan miktarı.....	15
Çizelge 2.2 Kent içi açık alanlarının sınıflandırılması.....	16

1. GİRİŞ

Günümüzde kentlerin hızlı bir şekilde büyümesi ve artan olanaklar sayesinde kentli nüfus, her zamankinden daha çok doğaya dönmeye ihtiyaç duymaktadır. Bireylerin ruhsal ve bedensel olarak yenilenme gereksinimini karşılayacak aktivite türlerini ve bu aktivitelerin hangi şekilde gerçekleştirileceğini belirlerken kentin sosyo-ekonomik boyutunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Sosyal ve ekonomik etkinlikleri bünyesinde toplayan çağdaş kentler çevresiyle anlam kazanmaktadır.

Günümüzde kentsel mekanların öğeleri olan meydanlar, sokaklar ve mahalleler yoğun nüfus artışı, plansızlık ve sistemsiz yönetimlerle kimliklerini yitirmeye başlamışlardır.

20. yüzyıl süresince, dünya üzerinde yaşanan en önemli değişimler arasında yer alan, ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişme göstergesi olarak tanımlanan kentleşme hareketi, yüzyılın sonlarına gelindiğinde dünyanın en önemli sorunlarından biri olarak görülmeye başlanmıştır. Dünya kentsel nüfusunun 2003 yılında 3 milyar olduğu ve 2030 yılına kadar 5 milyara ulaşmasının beklendiği, kırsal nüfusun ise 2003 yılında 3.3 milyar olduğu ve küçük bir azalma ile 2030 yılında dünya nüfusunun %48'inin kentsel alanlarda yaşayacağını, projeksiyonlar ise 2007 yılına kadar bu oranın %50'ye ulaşacağını göstermektedir. Dünya kentsel nüfus oranının 2030 yılında %61'e yükselmesi beklenmektedir ve dünya tarihinde ilk kez nüfusun kırsal alandan çok kentsel alanda ikamet edeceği hesaplanmaktadır (Özkır 2007, Anonim 2004a).

Dünya, geçen 50 yıllık süre boyunca ve günümüzde, kentsel nüfusun dramatik bir şekilde büyümesine tanıklık etmektedir. Bu büyümenin hızı ve ölçeği, özellikle dünyanın daha az gelişmiş bölgelerinde yoğunluk kazanmakla birlikte, bireysel olarak ülkelerde ve tüm dünya toplumu üzerinde aşılması zor sorunlar yaratmaya devam etmektedir. Bu gelişmeleri izlemek ve sürdürülebilir kentsel çevreler yaratmak uluslar

arası kalkınma gündeminin en can alıcı konuları arasında yer almaktadır (Özkır 2007, Anonim 2004a).

Kentsel alanlarda yaşam koşullarının insanların aradığı çevre kalitesine (doğal güzellik, temiz hava, temiz su, kirlenmemiş toprak, rahatlık ve sessizlik, çeşitlilik, özgürlük, v.b.) tam bir uyum sağlayamadığı açıktır. Nüfus yoğunluğu, hava kirliliği, gürültü ve yorgunluk insanlarda psikofizyolojik bir dengesizliğe yol açmaktadır (Sağcan 1986).

Kent insanının doğaya olan özlemini gidermek, sosyal ve kültürel etkileşimi artırmak için oluşturulan parklarda da aynı sorunlarla karşılaşmaktadır. Kent parklarının çevreyle bütünleşememesi, insanlara konfor sunamaması ve park içi yapılaşmanın artması bu mekanların zamanla bozulmasına neden olmaktadır.

Parklar çok uzun yıllar boyunca dünyanın bir çok kentinde kentlerin önem kazanmasında etken olmuşlardır. Bu parklar günümüzde rekreasyonel aktiviteleri barındırma ve koruma konusunda başarılı olamamaktadır. Kent parklarının kullanıcılar tarafından benimsenmesi için kolay ulaşılabilirliğinin olması, sosyal ve kültürel etkileşime olanak sağlaması, her yaş grubunun isteklerine cevap verecek rekreasyonel aktiviteleri barındırması, park güvenliğinin, temizliğinin ve bakımının sağlanması gerekmektedir. Ayrıca kullanıcılara çekici gelen bir çok tasarım öğesini de barındırmalıdır. Kent parkı insanların doğaya olan özlemini gidermesinin yanı sıra, geçmiş ile geleceğin paylaşıldığı ortak bir kültürel miras olarak da önem kazanmaktadır (Kent ve Madden 1998).

Bu çalışmanın amacı, kent parklarının tarihsel gelişiminin incelenmesi, kent parkı kavramının ortaya konulması ve bunlardan yola çıkarak Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın açık yeşil alan standartları, bugünkü durumunun irdelenmesi ve peyzaj tasarımı açısından öneriler ile Çin park ve bahçelerinin tasarım prensiplerinin

belirlenmesine yönelik bir araştırmadır.

Araştırma kapsamında, Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın kentsel açık yeşil alan sistemi içindeki yeri ve tanımı, tarihçesi kapsamında planlama ve tasarım ilkeleri ile alanda yapılan incelemelerden oluşmaktadır. Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nda yapılan incelemeler ve fotoğraf arşivinden oluşmaktadır.

2. KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde kentsel açık-yeşil alanların önemi, işlevleri, standartları ve sınıflandırılması ana başlıklar altında anlatılmaktadır.

2.1 Kentsel Açık - Yeşil Alan Kavramı

Açık – yeşil alan kavramı, planlama disiplini ve planlamalar yönünden değişik anlam taşımakta, farklı tiplere ve işlevlere göre sınıflandırılmaktadır. Toplum bilimci Geray, açık ve yeşil alanları “kentleşme, endüstrileşme, yoğunluk artışı sonucu doğadan kopmakta, doğayı bozmakta olan insanın doğaya yakınlaşmasını, onun korunmasını, kullanılmasını sağlayan alanlar” olarak tanımlamaktadır. Yine toplum bilimcilerden Keleş, açık alanı “İnsanın yaşantısını sürdürüşü üzerinde yapı yapılmış kapalı mekânların dışında kalan, ya doğal olarak bırakılmış, ya da tarım ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçası,” “Yeşil alanlar ise kent ve kasabalarda insanların dinlenmesine, gezinmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin başka kullanımlarca işgal edilmesini engellemek amacıyla kent yönetimlerince düzenlenen gezinti yolu, ağaçlı yol gibi, ortak kullanım amacı” olarak tanımlamaktadır (Şahin ve Barış1998, Albayrak 2006).

İngiliz Peyzaj Mimarı Sylvia Crown’a göre açık – yeşil alanlar, “Mimari elemanların baskın olduğu yoğun kent dokusu içinde yer alan küçük park, çocuk bahçesi, meydanlar gibi oturma ve seyretmeye yönelik pasif rekreasyona hizmet eden ve kentin kalabalığından uzak aktif rekreasyon olanağı sağlayan alanlardır. Açık alanların bitki materyali ile bilinçli ve planlı bir şekilde düzenlenmesi sonucu “yeşil alanlar” oluşmaktadır (Kaymaklı 1990).

Bir kentte yeşil alan sistemini oluşturmada aşağıdaki genel ilkeler göz önünde

tutulmalıdır (Özta 1968).

- ✓ Kentlerin rekreasyon ve estetik isteklerinin her ikisini birden karşılamalı,
- ✓ Kentin şimdiki ve gelecekteki gelişimi ve kentlinin isteklerine göre saptanmalı,
- ✓ Bulunduğu çevrenin doğal ve kültürel koşullarına uyabilen bir düzeyde olmalıdır.

2.1.1 Açık - yeşil alanın önemi

Endüstrileşme ve teknik işlemlerle birlikte köylerden, kentlere doğru bir nüfus akımı olmuş ve bunun sonucunda kentleşme ile insanı giderek doğadan koparan bir olgu ortaya çıkmıştır. Kentlerde yoğun, planlı ve plansız mimari kitleler yükselmiş, kent içi ve kent çevresindeki açık alanların korunması ve geliştirilmesi engellenmiştir. Kentlerdeki modern yaşam ve konfor hırsının ağır bedeli ise insanların fiziksel ve ruhsal sağlıklarındaki bozulmalar şeklinde kendini göstermiştir. Oysaki insanların yoğun iş temposu ve çalışma saatleri dışında gezme, dinlenme, seyretme ve zevk alma gibi rekreatif ve estetik doğal ihtiyaçları vardır (Nasuh 1993).

Bir kentin yaşanabilir bir ortam düzeyine ulaştırılması yalnızca gösterişli bulvarlar, anıtsal yapılar ve benzeri düzenlemelerle değil, iç ve dış mekan yaşam koşullarına ilişkin sorunların birlikte çözümü ile olabilir (Özta 1988).

Açık - yeşil alanlar, bir çok fiziksel, psikolojik ve sağlık sorunları için çok önemli görevleri yerine getirir. Özellikle büyük kentlerde yaşayanların soluk alma yerleri olduğu gibi, kentin yıpratıcı etkisinden kurtulmak için bir sığınak durumundadır (Özta 1976).

Kısaca açık - yeşil alanlar:

- Kentin bütününün fiziksel dengesini sağlar
- Işık, gürültü ve yaya emniyeti için önemli bir rol oynar
- Yerleşme alanlarına mikroklimatik özellikler kazandırır
- Dinlenme için organize edilmiş bir mekan ortaya koyar
- Yerleşme alanlarına organik bir doku ve estetik değer kazandırır (Öztan 1976).

2.1.2 Açık - yeşil alanın işlevleri

Kentsel yeşil alanlar, karmaşık kentsel doku içinde, kentleşmeye koşut olarak gelişen kopuk doğa-insan ilişkilerinin yeniden kurulmasında çok önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır (Solguntekin 1994).

Kentsel açık ve yeşil alanlar farklı nitelikte pek çok bölümü içermektedir. Kentsel yerleşmeler içinde genellikle merkezi olarak konumlanan, görsel olarak kentin bir parçası olan ve insanların günlük kullanımları için rahatlıkla ulaşabildikleri kent parkları da kentsel açık alan sistemlerinin önemli parçalarıdır. Genel olarak açık yeşil alanlar ile aynı öneme ve işlevlere sahiptirler (Özkır 2007).

19. yüzyılla başlayan sanayileşme süreci içinde iş gücünün merkeze toplanması sonucunda kentler metropollere dönüşmeye başlamış ve sanayi devrimiyle birlikte kent merkezlerinde yapılaşma ve yoğunlaşma hızlı bir şekilde artmıştır. Zamanla çoğalan kent nüfusu sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Kent merkezlerinde yoğun kullanım sonucunda çeşitli problemler doğmaktadır. Sıkışık, betonlaşmış kent merkezleri insanların ruh ve sinir yapılarının bozulmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak da çağımızın hastalığı stres ortaya çıkmakta ve artan nüfus beraberinde kaliteli, sürdürülebilir yeşil dokuya olan gereksinimin artmasına neden olmaktadır, kent sakinlerinin merkezden uzaklaşmadan kent içinde doğaya olan özleminin giderilmesi için kent parkları temel bir ihtiyaç haline gelmektedir (Özkır 2007).

Parkların temel işlevi, kullanıcılarını hoşnut etmek, başka bir deyişle kamu yararı gözeterek kullanıcılarına eğlence imkânları sağlamaktır. İyi yönetilen parklar başka hiçbir şeyin sağlayamayacağı hizmetleri sağlarlar. Parkların fazla sayıda insan tarafından kullanılabilmesi ve uzun yıllar hizmet verebilmesi gereklidir (Welch 1991).

Kent merkezindeki açık alanlar, küçük dinlenme parkları, meydanlar ile karakterize edilerek oturma ve çevreyi seyretme fonksiyonlarıyla önem kazanmaktadır. Buna karşın kent yakın çevresi açık alanları, kentin kalabalık ve gürültülü bölümlerinden uzakta, sakin dinlenme ve aktif rekreasyon alanları olarak fonksiyon gösterirler (Solguntekin 1994, Özkır 2007).

Tüm gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de hızlı kentleşme nedeniyle doğal çevre giderek bozulmaktadır. Ekosistemin her parçası birbiriyle sıkı ilişki içindedir. Kentsel yeşil alanlar ile kentli etkileşimi için de benzer bir durum söz konusudur. Kentsel yeşil alanlar kentli için önemli olan çeşitli rekreasyon aktivitelerini bünyelerinde barındırmaktadır. Bir kentte yeteri kadar yeşil alan bulunuyor olması insanların psikolojik ve fiziksel gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır (Kaymaklı 1990).

Kentsel açık – yeşil alanlar kent yaşamında özellikle yaşam kalitesinin yükseltilmesinde yeni olanaklar sağlanması açısından çok büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle alan kullanım planlamalarında, çevre kalitesinin artırılmasında iyi bir biçimde düzenlenmiş yeterli açık alanlara mutlak gereksinim duyulmaktadır. Açık alanlar özellikle kentlerde yapısal gelişmeleri kontrol altında tutabilen elemanlar olarak kabul edilir. Açık - yeşil alanlar birbirleri ile bağlantılı olarak, kentsel bölümlenimin önemli elemanıdır. Doğal ve tarihsel potansiyele göre yeşil alan sistemi oluşumu kentin oluşum modelini ortaya koyar. Aynı zamanda, kentsel gelişmeyi zorunlu kılan gereksinimlerde (endüstri gibi) yeşil alan sistemini etkiler (Kaymaklı 1990, Yaman 2000).

Kentsel açık ve yeşil alanların işlevi aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- **Sosyal ve Psikolojik İşlevleri**

Açık ve yeşil alanlar, yılın belirli günlerinde sosyal ve politik faaliyetlere zemin oluşturan bir mekan olarak hizmet görürler, kent halkının bir araya gelmesini ve toplanmasını sağlarlar (Bayraktar 1973).

Açık ve yeşil alanlar kent içindeki bir insanla çevresi arasında ölçü yönünden denge kurarlar. Kent insanın içinde dolaşabileceği, kenarlarına dokunabileceği ve kendi ölçüsüyle uygun mekanları sağlarlar (Öztañ 1968).

Açık ve yeşil alanlar, kent içinde kırsal peyzajı temsil ederek, kentin yoğun yapı kitleleri arasında doğadan uzaklaşmış, doğaya özlemi olan kent insanına doğal peyzaj özelliklerini ve güzelliklerini sunarlar. Böylece kentin doğa ile ilişkisini korumanın yanında kette yaşayanlara da fiziki ve psiko-hijyenik yararlar sağlarlar. İnsanların ruhsal benliklerini etkiler, mekana bağlılığını artırır (Çetiner 1972, Tercan 1994).

- **Fiziksel ve Ekonomik İşlevleri**

Açık ve yeşil alanlar kentlerin yapılarında fiziksel işlevleri açısından önemli rol oynamaktadır. Karakter bakımından farklı bölgeleri birbirinden ayırma olanakları olduğu gibi kontrastlık yaratarak fiziksel dengenin sağlanmasında etkindirler (Bayraktar 1973).

Yeşil alanlar değişik arazi kullanım bölümleri arasında tampon görevi görmektedirler. Yapı sayısı ve yoğunluğu ayrıca kent gelişimini denetim altına almaktadır. Açık ve yeşil alanlar güçlü bir toplum bilincinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Açık ve yeşil alanlar doğa bilincinin gelişmesine de yardımcı olur (Bayraktar 1973).

Açık ve yeşil alanlar, insan yapısı mimari elemanlar için yerleşme alanını sağlarlar. Böyle bir alan içine yerleştirilmiş yapının görünüşünü ve mimari özelliklerini daha belirgin bir şekilde ortaya koyar. Burada önemli olan husus mimari elemanların geometrik yapıları ile arazinin doğal formu arasında güzel ve hoş giden ilgiyi fiziksel yönden kurabilmektedir (Öztan 1968).

Sirkülasyon için kolaylık sağlarlar. Açık ve yeşil alanlar araç ve yaya trafiği için kentin her tarafına girişi kolay ve emniyetli bir sirkülasyonu sağlarlar. Ayrıca tek başına hizmet veren açık ve yeşil alanlar ise yakınlarındaki binalara ve caddelere insanlar ve araçlar için giriş kolaylığı sağlarlar (Öztan 1968).

Açık ve yeşil alanlar, toprakta suyu depolayarak taban suyunun zenginleşmesini sağlarlar ve erizyonu önlerler. Kent çevresindeki açık ve yeşil alanlar, özellikle ormanlar, yüzey akışını azaltarak toprağın suyu depolanmasını ve taban sularının zenginleşmesini sağlarlar. Ayrıca, yüzey akışının azalması erozyonu da önler. Bu yüzden kaliteli ve yeterli suyun tamamını ve erozyon kontrolü açısından kent çevresindeki yağış toplama havzalarının (göl, bent, baraj, dere) ormanlarla kaplı olması sağlanmalıdır (Eruz 1988, Tosun 2007).

Kentin fiziksel yapısında mutlak bir işlev gereği olarak kentin içinde ve çevresinde yer alan tarım alanları, taze ve ekonomik değere sahip ürünler üreterek kente faydalı olurlar. Açık ve yeşil alanlar ekolojik dengenin korunduğu, geleceğe yönelik sağlıklı kentler içinde yaşam ortamları olarak bilinmelidir. O nedenle bu yaşam ortamlarının canlılık demek olan biyolojik – ekolojik işlevleri, kentin biçimlenmesinde önemli katkısı olan fiziksel işlevleri, kentin günlük yaşamla gelen stres ve birikimlerden kurtularak yenilenmesine yarayan rekreasyonel işlevleri özellikle kent planlamasında göz ardı edilmemelidir (Yılmaz vd. 2002, Tosun 2007).

- **Ekolojik ve Meteorolojik İşlevleri**

Açık ve yeşil alanlar kente ışık ve temiz hava sağlarlar. Açık ve yeşil alanlar, kentin içinde ve çevresinde artmakta olan endüstriyel tesisler, konutlar ile motorlu taşıtlardan çıkan insan sağlığı için zararlı gazlardan ve tozdan kirlenen kentin havasını temizleyerek kente ışık ve temiz hava sağlarlar. Böylece kentte yaşayanların güneş ışınlarından yeterince yararlanmasını sağlarlar. Bu yüzden açık ve yeşil alanlara, doğal filtre ve absorbent işlevlerinden dolayı kentlerde yeteri kadar yer verilmelidir. Açık ve yeşil alanlar gürültüyü absorbe ederler. Kentin yerleşim alanlarının arasındaki geniş açık ve yeşil alanlar, ulaşım arterleri ve endüstriyel bölgeler çevresindeki tampon durumundaki yeşil şeritler çeşitli aktiviteleri birbirinden ayırırlar, gürültüyü absorbe ederler ve gürültüye karşı barikat görevini görürler. Açık ve yeşil alanlar trafiği düzenleyerek yayalar için güvenliği sağlarlar. Kent içindeki açık ve yeşil alanlar, araç trafiğini; yaya, rekreasyon ve yerleşim alanlarından ayırarak insanlar için trafik yönünden gereken güvenceyi sağlarlar (Öztañ 1968).

Yeşil alanlar mikro klima yaratır ve iklim etmenlerini düzenler. Yeşil alanlar havanın nemini düzenler Yeşil alanlar hava düzenleyici olarak işlev görürler. Hava kirliliğini azaltma, karbondioksit ve oksijen oranının düzenlenmesini sağlar. Yeşil alanlar gürültü kirliliğini azaltır (Bayraktar 1973).

Açık ve yeşil alanlar kent içinde ve çevresinde hava hareketlerine olanak sağlarlar. Kent içinde uygun yerlere uygun yönde ve büyüklükte yerleştirilen açık ve yeşil alanlar tekniğe uygun bir şekilde ağaçlandırıldıkları zaman, arzu edilirse rüzgâr siperi oluştururlar, rüzgâr yönünü horizontal olarak değiştirirler veya istenilen yöne sevk ederler (Koç 1973, Tercan 1994).

Açık ve yeşil alanlar kentin ısı dereceleri üzerinde önemli etkilerde bulunurlar. Açık ve yeşil alanların kent ısısı üzerine etkileri güneş enerjisini absorbe etmeleri ve süzmeleri ile yakından ilgilidir. Açık ve yeşil alanlar, içindeki bitki toplulukları ile güneş enerjisini absorbe ederek ısının açıkta kalmasını önlerler ve ortamın ısısını daha fazla

yükseltmezler (Şahin 1989).

Açık ve yeşil alanlar kent içinde ve çevresinde hava hareketlerine olanak sağlar. Kent ortamındaki hava sıcaklığı ile kent çevresi arasındaki sıcaklık farkı 5 derecenin üzerine çıkması halinde oluşan basınç farkı, kente yönelik bir hava akımının oluşmasına neden olur. Bu yüzden kent çevresinde yeşil alanların bulunması, bunların yeşil şeritlerle kentin için kadar uzanması ve kent içindeki açık ve yeşil alanlara bağlanması kent içinde temiz havayı çekmesi bakımından önemlidir, Çünkü yeşil alanlar yerleşim alanlarına göre daha yavaş ısınır ve böylelikle hava dolaşımı için gerekli basınç sağlanmış olur. Bu kent ikliminin ıslahında çok önemli bir araçtır (Eruz 1988, Tosun 2007).

Açık ve yeşil alanlar içindeki hacimli ağaçları ile buldukları mekanları yağmur ve dolu yağışlarından, kar fırtınalarından, nemi muhafaza ederek dona karşı korurlar, buharlaşmayı önlerler, toprak ısıtılmanlaştırır. (Koç 1973, Tercan 1994).

Kent içindeki asfalt yollar, beton kaldırımlar, duvar ve çatı kaplamaları ile yapılar, yeşil alanlara göre daha geniş bir yüzey oluşturduklarından gündüz daha fazla güneş enerjisini absorbe ederler. Asfalt yollar, beton kaldırımlar ve yapılar gündüz depoladıkları bu ısıyı geceleri karasal radyasyonla çevreye yaymaları sonucunda kent içindeki ortamın ısı normalden ve yeşil alanlardan daha fazla olur. Ayrıca kitleli yeşilliklerin bulunmadığı yerlerde açık kalan ısı, ortamın ısısının daha da yükselmesine neden olur (Şahin 1989).

Açık ve yeşil alanlar günlük ve mevsimlik ısı değişimleri arasındaki ısı farklarını en aza indirirler. Açık ve yeşil alanlar, gece ile gündüz, yaz ile kış mevsimleri arasındaki ısı farklarını azaltırlar. Bütün gün boyunca veya bütün bir yıl boyunca normalden daha düşük ısı oluşmasını sağlarlar (Koç 1973, Tercan 1994).

- **Estetik İşlevleri**

Açık ve yeşil alanlar, özellikle içindeki ağaçlar ölçü, form, doku ve renk özellikleriyle kentin kuruluşunu gideren, mevsimden mevsime ortaya koyduğu renk varyasyonlarıyla kentsel peyzaja canlılık veren, renk ve hareketlilik kazandıran bir estetik varlık olarak değer taşırlar. Peyzajın kademe kademe algılanmasını sağlayarak, mekan oluşturmada ve özel yaşantıyı çevreden ayırmada birer estetik varlık olarak işlev görürler (Koç 1973, Tercan 1994).

- **Rekreasyon İşlevleri**

Açık ve yeşil alanlar, rekreasyonel amaçlar için organize edilmiş dış mekanlar sağlamaktadırlar. Her yaş grubundaki insanların eğlence, dinlenme, oyun ve sportif aktivitelerde bulunabileceği aktif ve pasif rekreasyonel aktiviteler için bütün olanakları sağlamaktadırlar (Özcan 1968).

Kentsel yeşil alanlar, ayrıca kentsel yapı ve insan yoğunluğunun azaltılmasına da katkı sağlar. Doğanın kent içindeki temsilcisi olarak nitelendirilen kentsel yeşil alanlar, kentlerin doğaya olan ilişkilerini sürdürmelerine imkan tanımaktadır. Bu çok amaçlı alanlar bünyelerinde her yaş grubundaki insanlara çeşitli olanaklar ve farklı aktiviteler sunmaktadırlar. Bu nedenlerle öneminin göz ardı edilmemesi, eskilerinin korunup geliştirilirken yenilerinin de hem büyüklük hem işlevsel olarak gereksinimlere cevap verecek şekilde planlanması, tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir (Altınel 1998).

Kentlerimizin sosyal yönünü olumlu etkileyen açık - yeşil alanların, psikolojik işlevleri de vardır. Ülkemiz kentlerinde sağlıksız planlama sonucu oluşan bina yığınları, insanların psikolojisini önemli derecede olumsuz etkileyen duvar perdeleridir. Günümüzün insanı, betonlaşmadan ve trafik gürültüsünden uzaklaşma ve biraz olsun bu

mekanların baskısından kendisini kurtaracak alanları arama çabası içindedir. Bu durumda, kentsel açık ve yeşil alanlar, günlük stresten uzaklaştırıcı ve psikolojik olarak rahatlatıcı kentsel mekanlar olarak ortaya çıkmaktadırlar. Beton blokları arasında birbirine bağlanan küçük açık ve yeşil alanlar değişik alan kullanımları arasında tampon görevini üstlenerek kente fiziksel değer kazandırır. Açık - yeşil alanlar, binaların yerleşme özelliklerini ve biçimini de etkileyebilirler. Örneğin, yeşil alan çevresinde yapılacak bir binanın yerleşimi ve cephe özellikleri açık alana göre tasarlanır (Altinel 1998).

Kentsel açık - yeşil alanların ekonomik işlevleri de en az diğer işlevleri kadar çok yönlüdür. Kentsel – açık yeşil alanlar alanın rant değerini arttırmaları. Kentsel açık - yeşil alanların ekonomik işlevleri açıklanırken tarım alanları göz önünde bulundurulursa, kentler tarım dışı etkinliklerin yoğunlaştığı alanlar olarak tanımlanmakla beraber, geleneksel kent dokumuzda yer alan tarımsal sistem ve kültürünün korunması, kent yeşil alanlarının bir parçası sayılması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, tarımsal alanlardaki üretim-tüketim etkinlikleri ekonomik nitelik taşımaktadır (Ertekin 1992).

Kentsel açık - yeşil alanlar kentsel hayatın hafiflemesini arttırmakta çok önemli rol oynar. açık - yeşil alanlar, kentin fiziksel yapısının oluşumuna yardımcı mekânlar olup farklı kullanımlar arasında düzenleyici görevler yaparlar. Yeşil alanların yaşam koşullarının iyileştirmedeki işlevlerinden yararlanmak geleceğimiz açısından büyük önem taşımaktadır (Akbulut 2007).

Kent parklarının işlevleri özetle;

- Toplumun bütün bireyleri için rekreasyonel aktivitelere imkan sağlar (spor alanları, dinlenme ve gezi alanları gibi).
- Her yaşta kullanıcılar arasında sosyal ve kültürel etkileşime olanak sağlar. Küçük yaşta kullanıcılar için oyun ve eğitim gibi etkinliklere sahipken

gençler için sergiler, gösteriler ve konserlere olanak sağlar. Her yaş gurubundaki kullanıcılar için de daha sağlıklı ortamlar yaratırlar.

- Günlük hayatın karmaşasından sıkılan kent insanının doğaya olan özleminin korunmasını sağlar.
- Kent fauna ve florasının gelişimini destekleyerek, kentin ekolojik dengesinin korunmasını sağlar.
- Kentin kimlik kazanmasında estetik yönden katkı sağlar. Kentin tanıtımında büyük önem taşıyacağından kentin turizm gelirlerinin artmasını sağlar.
- İnsan-araç trafiğinin düzenlenmesine yardımcı olarak koruyucu ve rahatlatıcı açık alanlar oluşturulmasını sağlar (Özkır 2007).

Yeşil alanların belirlenen işlevleri yerine getirebilmesi için bazı koşulların yerine getirilmesi zorunludur. Bunlar:

- ✧ Kişi başına m² olarak düşen yeşil alan miktarı standartlara uygun olmalıdır.
- ✧ Yeşil alanlar kent içine dengeli olarak dağıtılmalıdır. Her bir yeşil alanın kendi sınırları içinde fonksiyonu belirli biçimde tanımlanmalıdır (Kurum 1990, Şahin 2006).

2.1.3 Açık ve yeşil alan standartları

Kentlerin dengeli fiziksel ve organik bir yapıya sahip olabilmeleri, onların yeterli miktarlarda açık - yeşil alana sahip olmaları, açık alan yerlerinin kent içinde ve yakın çevresinde uygun dağılıfta ve bu alanların, onlardan yararlanan insanlar için uygun düzende bir mekan kuruluşu göstermesi ve gerekli olanaklara sahip olması da şarttır (Pamay 1978).

Açık - yeşil alan gereksinimi planlama çalışmalarında kullanılmak üzere çok sayıda kriter geliştirilmiştir. Her yerde kullanılacak şablon kriterler bulmak ve bunları tüm kentsel alanlara uygulamak olanaksızdır. Bu nedenle her ülke kendi koşullarına uygun standartlar geliştirmiş ve uygulamaya koymuştur (Pamay 1978).

Dış ülke kentleri ile Çin kentlerinde kişi başına düşen yeşil alan miktarları karşılaştırılırsa, Çin kentlerinde yeşil alan miktarların çok düşük olduğu görülür (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 Kişi başına düşen yeşil alan miktarı (m²) (Pamay 1978).

Dünyadan Kentler	(M ² /Kişi)
Stockholm (İsveç)	80-116,4
Varşova (Polanya)	18,2(61,7)
Roma (İtalya)	45,8
Amsterdam (Hollanda)	45,5-56,9
Zürih (İsveç)	25-60
Manchester (İngiltere)	36,42
Londra (İngiltere)	16(28)
Frankfurt (Almanya)	154
Stuttgart (Almanya)	153
Köln (Almanya)	72
*XinJiang(Çin)	12-20

*xinjiang bölgesi için yeşil alan miktarı hesaplanmıştır

Görülüyor ki, Çin açık ve yeşil alanlar bakımından diğer dünya ülkelerinin standartlarının çok altında değerlere sahiptir. Mevcut açık ve yeşil alan varlığımızın özenle korunması ve yeni planlama çalışmalarında diğerülke standartlarının en azından minimum değerlerine ulaşmak ilk hedef olmalıdır. Bu amaçla yapılacak planlama çalışmalarından, saptanmış standartların göz önüne alınması yararlı olabilir. Çizelge 2.2. de bu konuda önerilen standartlar yer almaktadır.

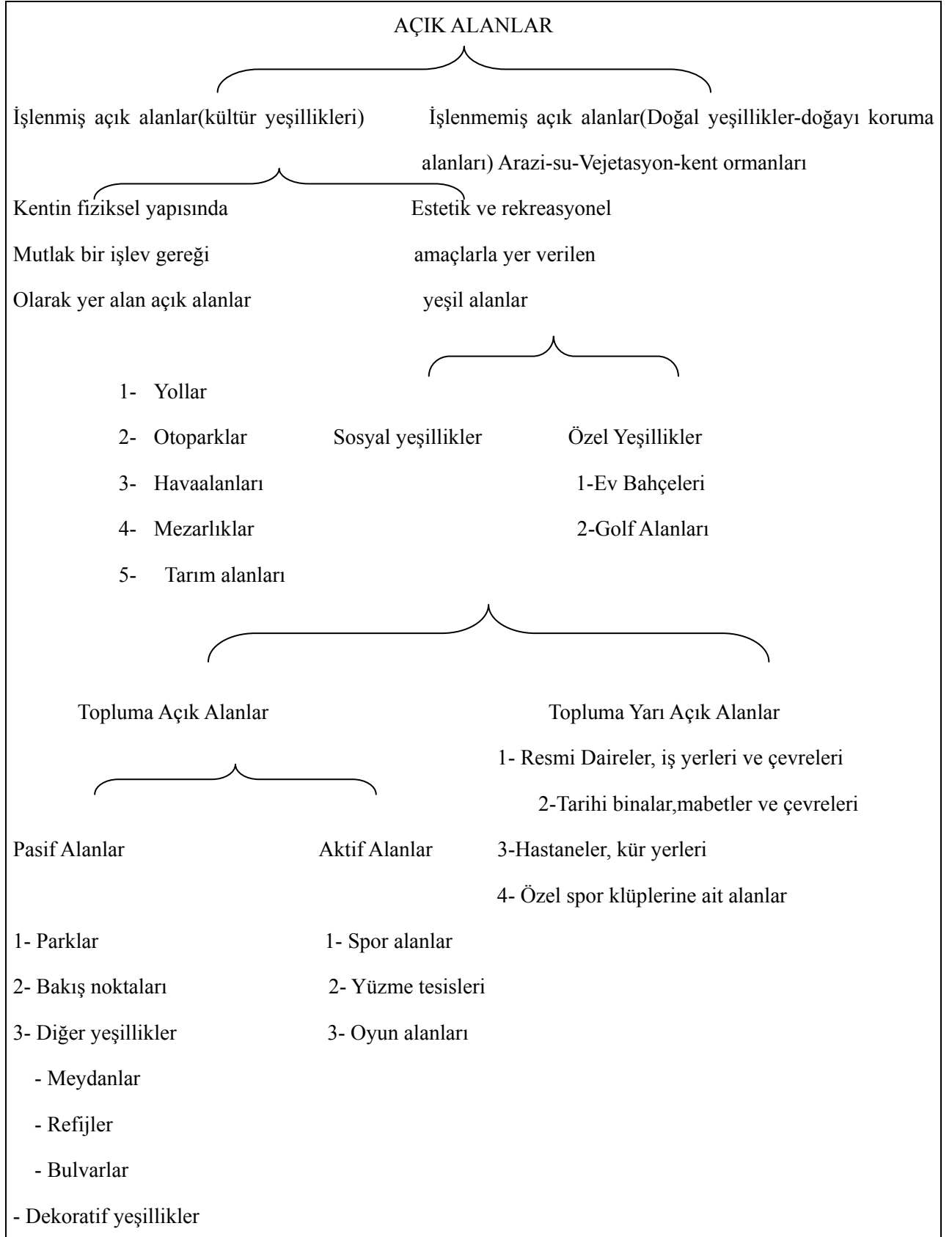
Çizelge 2.2 Önerilen açık ve yeşil alan standartları (Nasuh 1993)

Açık yeşil alan çeşidi	M2/kişi Ort.(min-max)	Min.alan büyüklüğü	Açıklama
1.Çocuk oyun bahçesi (5-15 yaş için)	1,0 0,5-4,5	12 da	Çocuklar için 3-5m ²
2.Spor oyun alanları	4,0 2,5-8,5	40 da	Gençler için 5-10m ²
3.Kent bahçeleri (süs ve çiçek bahçesi)	0,25-	5 da	
4.Parklar-Mahalle-parkları Semt Parkları Kent Parkları	2,5- 5,0- 100 10-40	8 da 50 da 400 da	
5.Botanik ve hayvanat bahçesi	0,5-	100 da	
6.Koloni bahçeleri Hastane Fabrika Resmi Daire-okul	0,5- -- --	50 da 10 da 5 da	
7.Ev bahçesi	7,0(2-40)	0,5 da	
8. Sergi Parkları	0,2(0,1-0,5)	100 da	
9.Meydanlar	4,0(1,2-5)	100 da	
10.Mezarlıklar	4,0(1,2-5)	100 da	
11.Koru-Orman	5,0(3-9)	2000 da	
12.Çayırılık (Doğal)	5,0	50 da	
13.Golf alanı	500	200 da	

2.1.4 Açık - yeşil alanlarının sınıflandırması

Kentsel açık alanlar farklı nitelikte pek çok açık-yeşil alanı içermektedir. Günümüze kadar açık alanlar için yapılan sınıflandırmalarda bu alanların her birinin karakter farkı, kentin fiziksel yapısındaki yeri, kullanım amaçları, büyüklükleri v.b. özellikleri göz önüne alınmıştır.

Kent içinde ve çevresinde yer alan açık-yeşil alanlar genel olarak şekil 2.1’de görüldüğü gibi sınıflandırılmalıdır.

Şekil 2.1 Kent içi açık alanlarının sınıflandırılması (Bayraktar 1973)

2.2 Kent Parkları

Günümüzde kent parklarının içeriği, gençlere, yaşlılara veya yalnızca oturma, yürüyüş amacı güden kullanıcılara çekici gelmeyen birkaç aktiviteden ibarettir.

2.2.1 Kent parklarının tanımı ve genel bilgiler

Kent sözcüğü devamlı olarak medeniyet ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Bu anlamda medeniyetin kentleşmeyle geldiğini ve var olduğunu söylemek, genel bir kanıdır. Latin kökenli dillerde medeniyet anlamına gelen “civilization” kent anlamına “civitas” sözcüğünden türemiştir. Bu özellik sadece batı kültürlerinde görülmektedir. Arap kültüründe de medeniyet uygarlık anlamına gelmektedir ve bir kent ismi olan Medine sözcüğünden türetilmiştir (Yorulmaz 2006).

Bu açıklamalar ışığında “Kentleşme”yi’ dar anlamda, kent sayısının ve kent nüfusunun artması olarak tanımlayabiliriz. Kentsel nüfus, doğumlarla ölümler arasındaki farkın doğumlar lehine olmasından ve aynı zamanda köylerden ve kasabalardan gelenlerle, yani göçlerle artar. Kentleşmenin bu manadaki tanımı, demografik yani nüfus artışıyla ilgilidir. Oysa kentleşme yalnız bir nüfus hareketi olarak görülürse eksik kavranmış olur. Çünkü kentleşme bir toplumun ekonomik ve doğal yapısındaki değişimlerden de kaynaklanabilir. Be nedenle kentleşmeyi tanımlarken, nüfus hareketinin kaynağını oluşturan ekonomik ve toplumsal değişimlere de yer vermek gerekir (Yorulmaz,2006).

Kentleşmenin bu açıklamalardan sonra geniş bir tanımı şöyle yapılabilir: sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir (Yorulmaz 2006).

Park sözcüğü daima ağaç ve çimle kaplı bir tür yeşil alanı anlatır. Sözcüğün türetilmesinde en kabul gören görüş kökenini bir alanın kuşatılmasında bulur. Bu tanıma göre park, içerisinde oyun ya da ağaçları bulunduran yer diye tanımlanmaktadır (Olmsted ve Kimball 1973).

Kent parkları, kentin tümüne hizmet eden, genellikle kent sınırlarında, yürüyüş uzaklığı en fazla 30-60 dakika dan büyük parklardır. Hizmet ettiği insan sayısı 40,000 ve her bin insana 12-16 dekar alan düşmektedir. Kent parkında bulunması gereken elemanlar: spor kompleksi, gölet veya büyük su alanı, dekoratif ve eğitici bahçe köşeleri, hayvanat bahçesi, miyatür köyler, yöresel yerleşmeler, insan ölçeğinde yaşam sunumu, diğer donatılar, kahve, büfe, yağmur sığınakları, lokanta, seyir kuleleri vb. (Albayrak 2006).

Başarılı bir park farklı yaş grupları ve kullanıcı topluluklarına hitap edebilen birçok özelliğe sahiptir.

Bunlar;

- 1- Ulaşılabilirlik: Parkın öncelikle sahip olması gereken özellik; alana ulaşımın kolay olması ve alanın çevreyle bağlantılı olmasıdır.
- 2- Bakım: Park güvenli, temiz ve çekici olmalı ve oturma birimleri bulunmalıdır.
- 3- Sosyal Faaliyetler: Park insanların birbiriyle karşılaşma, tanışma, buluşma aktivitelerine de hizmet etmelidir. En önemli kısmı ise parkta değişiklikler yapma ve bu değişikliklerin kullanımını nasıl etkilediğini gözleme yöntemidir (Nasuh 1993).

2.2.2 Dünyada kent parklarının gelişimi

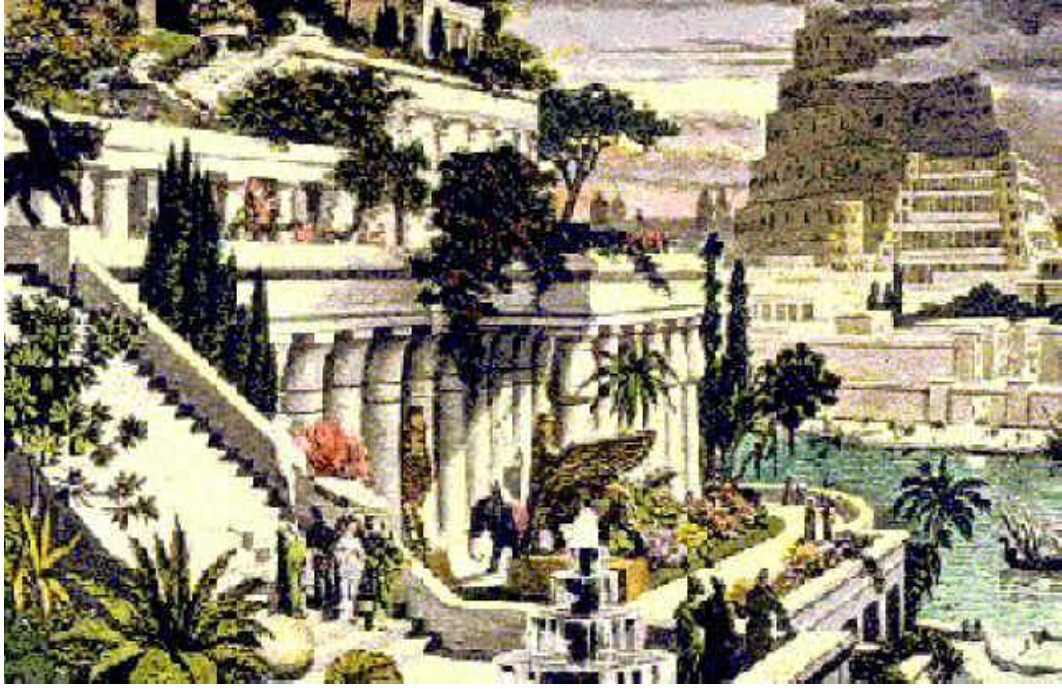
Tarih boyunca parkların ve bahçelerin ortaya çıkışı ile toplumların uygarlık düzeyleri, yaşam biçimleri, mülkiyet ve sosyo-ekonomik güç ilişkileri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır (Sarıkaya 2007).

Tarih  ncesi dönemlere ilişkin uygarlıklarda, park ve bahçelerin özellikle hükümdarlar ve aileleri için yaptırdıkları malikaneler çevresinde yer aldığı görülmektedir (Sarıkaya 2007).

Mısırlılardan günümüze kalan bahçe sanatı resimlerinden İ. .1390'da yüksek h k met görevlisi III.Amenhotep'in sarayını parka benzer bahçelere çevirmiş olduğu görülmektedir (Oldham 1980).

Mezopotamya'da avlanmayı kolaylaştırabilmek amacıyla kent merkezini kenti çevreleyen el değmemiş ormana bağlayan ağaçlıklı caddeler yapılmıştır (Oldham 1980).

Asur parkları da Mısır parkları gibi formal tarzdadır. Babil'in asma bahçeleri ayaklara oturan tonozlar üzerinde set set yükselmektedir ve bahçenin bir kısmında çarpıcı süslemeler yer almaktadır (Berral 1966). Şekil 2.2'de Babil'in asma bahçeleri görülmektedir.

Şekil 2.2 Babil'in asma bahçeleri (Berral 1966)

İ.Ö.599'da Pers Krallarının yüksek platformları üzerine kurulan bahçelerine Cennet Bahçeleri denilmektedir (Oldham 1980).

Yunan Uygarlığında Kraliyet Parklarının formu değiştirilerek, bu parklara daha demokratik bir içerik vermiştir (Oldham 1980).

Helenistik dönem boyunca İskenderiye ve Rodos'ta halka açık bahçelerin varlığını gösteren kanıtlar bulunmaktadır (Oldham 1980).

İ.Ö.2.yüzyılda Romalılar mimari karakterde bahçeler oluşturmuşlardır. Roma bahçeleri, kolonlarla çevrili avlular içindedir. Ağaçlar sıralıdır; parterler düzenli desenler oluşturur ve sarmaşıklar en çok kullanılan bitkidir (Chadwick 1966, Sarıkaya 2007).

Bizans İmparatorluğu döneminde park ve bahçelerin saray arazisi ve kent duvarlarının dışında uygulanmasına devam edilmiştir (Pamay 1971).

Moğol İmparatorluğunda da park ve bahçelere büyük önem verilmiştir (Pamay 1971).

Osmanlı İmparatorluğu'nda bahçeler kapalı cennetlerdir; serinleme, rahatlama ve düşünme için kullanılan mekanlardır. Başlangıçta sadece saray avlularına önem verilmiştir. İstanbul'un fethinden sonar Marmara'ya hakim bol ağaçlıklı açık bahçeler informal bir düzen içerisinde meydana getirilmiştir. Lale Devri döneminde her konuda olduğu gibi peyzajda da zevk ve sefaya düşülmüştür. Versailles Sarayı bahçeleri tarzında düzenlemeler yapılmıştır. 1730'dan sonar Barok etkiler kendini göstermeye başlamıştır ve bahçelerin tasarım anlayışı aks ve simetri, karma renk anlayışı yorucu bir ağaçlandırma ile karakterize edilmiştir (Pamay 1971).

Ortaçağ Avrupası'nda şehirlerin küçük ölçeği, temiz hava almak için şehir dışına çıkışı olanaklı kılmıştır (Laurie 1986).

17. yüzyılda üç şeritli yol ya da promenade sosyal aktivite ve törenlerin odak noktası olmuştur. Kraliyet tarafından oluşturulan bu gezinti yolları bazı özel durumlarda halka da açılmıştır (Oğuz 1995).

18. yüzyılda halk bahçelerinde daha çok orta sınıf insan, daha çok aktivite ve gürültü vardır. Tasarım yönünden geometrik düzendedir ve 0.4-2 hektar arasında bir alan kapsamaktadır (Olmstd ve Kimbal 1973).

Gerçek anlamda kent parkları ilk kez 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. İngiltere'de 19. yüzyılın başlarında oluşturulan kamu parkları orta sınıf için yaratılmıştır. Orta sınıfın daha özel alanlara ilgisi eski tipteki ticari eğlence yerlerini daha az seçkin bir topluluğa

bırakmıştır. Park ve bahçeler tarih boyunca boş vakit geçirmek ve rekreasyonel etkinliklerde bulunmak içindir. Ancak aynı zamanda iktidarlar için bir statü simgesidir ve politik güç aracıdır (Taigel ve Williamson 1993).

19. yüzyılla birlikte, hem Avrupa, hem de Amerika'da Endüstri Devrimi ile giderek büyüyen endüstri şehirleri, son derece sağlıklı koşullara sahiptir. Bu şehirlerde evler ardarda dizilmiştir ve aralarında hiç bahçe yoktur. Civarda hemen hemen hiç park yoktur; buda toplumun sağlığını ve işteki performansını etkilemektedir. Kamusal açık alanların sağlanmasında hükümetin yetersiz kalması hayırsever çabaları ile yapılmasına yol açmıştır (Laurie 1986).

Sonuç olarak tarihte planlı ilk kent parkları 4 kaygı ve düşünce ile oluşturulmuştur.

1. Halk sağlığının iyileştirilmesi
2. Toplumdaki bütün sınıfların moral ve fiziksel yönden doğal çevreden yararlanmalarının sağlanması
3. Ekonomik anlayış içinde yeni parkların oluşumu sonucunda çevredeki arazilerde değer artışının yaratılması
4. Genişleyen endüstri şehirlerinin görsel niteliklerini iyileştirmek amacıyla romantizmin etkisinde estetik düşüncelerin geliştirilmesi

Yeni kent parklarında eğlence parklarına ilişkin estetik yaklaşımlar, peyzaj parklarına göre daha baskındır. Çeşitli egzotik bitkiler, yeni bitki varyeteleri ile özenle oluşturulan kısımlar arasında kavisli yollar en belirgin özelliklerdir (Taigel ve Williamson 1993).

2.3 Kent Parklarında Planlama ve Tasarım Anlayışı

Tasarım anlayışı ya da stili önemli bir kültürel olgudur, zaman ve mekanın kültürel boyuttaki ifadesini verir. Tarihi devrelere ait gördüğümüz eski parklar ve bahçelerde

mekan tasarımının belirli kapılar içinde yapılmış olması ile her milletin özelliğini taşıyan özelleştirilmiş tipler meydana gelmiştir. Peyzaj planlama tekniği bakımından üç stil üzerinde durulmaktadır (Pamay 1978).

- **Klasisizm**

Mekan tasarımı geometrik bir düzen içinde yapılır, düz çizgiler, genellikle dik açılar ve keskin köşeler ile mutlak bir simetri hakimdir. 17.ve 18.yüz yıl'larda hakim olmuş bir bahçe stilidir. Bu stilin en muhteşem örneği Le Nötre tarafından Versailles Parkı planlamasında verilmiştir. Çünkü, 17. Yüz yıl'da bahçe ve park planlamasına mimari hakim olmuştur ve bu planlamada floraya önemsiz bir rol verilmiştir. Daha çok zengin stilidir ve bu bakımdan da pahalıdır (Pamay 1978).

- **Doğal Stil**

Doğal stilde doğal formlar kullanılır, bahçe ve parklarda flora hakimdir. Bu stil, simetriden, geometrik düzenden, onun düz, dik hatlarından ve keskin köşeli sahalarından uzaktır, yani informal bir düzen hakimdir. Geniş mekanlara, doğal su yüzeylerine, ağaç kümelerine, uzun yürüyüş yollarına yer verilmiştir. Kent parklarının gelişiminde doğal stil önemli bir yer tutmaktadır. Doğal stil ile ilgili görüntüler 19.yüz yıl'da ilk kamusal parkların oluşmasında kullanılmıştır. Doğal stilin en önemli örneği New York Central Park'tır (Oğuz 1998).

- **Modernizm**

Modern tasarım, akılcı tasarım anlayışın bir yan ürünü olarak, form, işlev, materyal, konstrüksiyon, durum ve amaçların birleşimidir. Modernizm tarzı gizemli değildir. Park kullanılan elemanları ile tanınır. Parkın işlevsel olarak kullanımı vardır. Ziyaretçi parkı

kullanmakta özgürdür. Parkın planında basit,geometrik formlar ve dikdörtgen kullanılmıştır. Park oldukça sadedir. Parkın kullanımı pratiktir. Bitki materyalı olarak sade türler kullanılmıştır. Amsterdam'daki Volkspark modern stile örnek verilebilir (Oğuz 1998).

2.4 Dünya'dan Kent Parkı Örnekleri

Aşağıda dünyadaki parklardan birkaç tanesi örnek verilmiştir.

2.4.1 Central Park

19.yüz yıl'ın sonlarında Frederick Low Olmsted ve yardımcısı Calvert Voux tarafından planlanmıştır.

Central Park Amerika'da ilk yapılan, bir kent parkı olarak tarihi bir anıt ve diğer belediye parkları için eşsiz bir örnektir (Nasuh 1993).

Tasarım amacı, kent dokusu içine kırsal peyzaj öğelerini getirmektedir. 340 ha büyüklüğündeki parka dikkatle oluşturulan mekan dizileri, kullanıcıları yapılarla çevrili kalabalık kentsel çevreden koparmak amacıyla aktif ve sosyal etkinliklere olanak sağlayan sürprizli ve doğal mekanlar olarak tasarlanmıştır (Oğuz 1998).

Central Park'ta park ziyaretçilerine sunulan park işlev alanları çok fazla ve çok amaçlı hizmet vermektedir (Oğuz 1998) (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 Central Park görünüşü (Anonim 2008a)

2.4.2 Hammer Park

Hammer Park, Hamburg’da bir çok parkın temsilcisi olabilecek nitelikte bir parktır. Kökeni XVII. yy’a kadar dayanmaktadır. Bu yy’ın başında, park alanı arazisi iken kamulaştırılmıştır (Nasuh 1993).

16.4ha’lık alan tüm yaş grupları için yarım gün yada tam gün kullanılabilen çok sayıda aktif ve pasif rekreasyon olanakları sağlar (Nasuh 1993) (Şekil 2.4).

Yaklaşık 45,000 insana hizmet sunan parkta kullanıcılara karavan, sürekli kamp alanı, hafta sonu tatilleri için kır evleri, okuma köşeleri gibi kişisel, özel çekici niteliklerde rekreasyon olanakları sağlamıştır. Ayrıca yürüyüş yapmak, doğayı seyretmek, oyun oynamak, arkadaşlarla buluşmak vb. gibi etkinliklere yer verilmiştir (Nasuh 1993).

Şekil 2.4 Hammer Park görünüşü (Anonim 2008b)

2.4.3 La Villette Parkı

La Villette Parkı Paris'in kuzey doğusunda 55ha'lık bir alana kurulmuştur. La Villette bölgesi geçen yüzyıl ortalarında Paris'in su ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılayan üç kanalın kesiştiği bir su bendidir. Eskiden mezbaha olarak kullanılan La Grande Hall isimli yapıyı içine alan La Villette Parkı için planlanan ilk yapı "Bilim ve Endüstri sitesi" dir. Bu yapı, Pompidau Kültür Merkezinden üç kat daha büyük ve onun gibi "high-tech" özelliklere sahiptir. Yapının güneyinde yer alan ve çapı 36,5 m olan büyük "Geodezik Küre" çeşitli bilimsel gösterimlerin yapıldığı bir sinema salonu olarak tasarlanmıştır. Bu yapı bugün dünyanın en büyük bilim ve teknoloji müzesidir. Alanın doğusunda "La zenith" adı verilen büyük bir konser salonu ile parkın güneyinde bir müzik sitesi yer almaktadır. 1983 yılında sonuçlanan uluslararası yarışmada en başarılı bulunan proje Bernard Tschumi ve grubuna aittir (Oğuz 1995).

21.yy'ın parkı olarak inşa edilen La Villette Parkı Paris'in toplu taşıma sistemleri ile de bütünleşmiştir. 1987'de alana gelen 5 milyon insandan 1.5 milyonu parkı ziyaret etmiştir. Park La Villette yalnızca nüfusu 10 milyonu aşan Paris metropoliten alanı için değil belki de tüm Avrupa haberleşme ağı için de önemli bir yer tutmaktadır (Huet 1995) (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 La Villette Parkı (Anonim 2008c)

2.4.4 Hyde Park

Yaklaşık 140 hektar büyüklüğündeki Hyde park, Londra parklarının en popüleridir. Adını Hyde malikanesinden alan park, VIII.Henry dönemine kadar manastir arazisi olarak topluma kapalı bir alandır. 1536'da Kraliyet parkı olmuştur. I.Elizabeth döneminde bir kısmı askeri amaçlara kullanılırken büyük bölümü bir yüzyıl kadar özel av alanı olarak kalmıştır. I.James'in parka sınırlı girişe izin vermesi ile park moda ve eğlence alanı olmuştur (Chadwick 1996, Yorulmaz 2006).

1965'lerde I.Charles tarafından halka açılan parkta zaman zaman büyük olayların kutlamaları yapılmıştır (Yorulmaz 2006).

Hyde park, yalnızca İngiltere'nin değil belki de dünyanın en yoğun alışveriş merkezlerinden birine yakın olmasına karşın bütün kullanıcılara sükunet ve rekreasyon olanağı verebilmektedir. Park, İngiliz kırsal çevresini ulu ağaçlar, geniş çim alanları ve gölleri ile kullanıcılarının yakınına getirerek, onların ruh ve beden sağlığını korumayı ve özgürleştirmeyi amaçlamaktadır (Yorulmaz 2006) (Şekil 2.6).

Şekil 2.6 Hyde Parkı görünüşü (Anonim 2008d)

Hyde Park'ta benimsenen düşünce, kalabalık caddelerden kurtulma duygusu verecek hayallerdeki mekanın oluşturulmasıdır. Bu mekan tasarımı için üç koşul gerekmektedir.

Bunlar;

- Ağaçların karmaşıklığı ve sınırların gizlenmesi ile gizem duygusu vermek
- Parkın her noktasından göğe doğru yükseliş duygusu vermek
- Yeterli büyüklükteki su yüzeyi kullanarak gökyüzünün yeryüzü ile birleştiği

izlenimini sağlamak (Oğuz 1998) (Şekil 2.5).

2.5 Çin Park Bahçe Felsefesi

Çin bahçeleri, özellikle eski Çin'dekiler, yaşam sanatını utkuya dönüştürmek isteyen, göndermeler, metaforlar ve sembollerle dolu felsefe bahçeleridir.

Isveçli Oswald Siren 1949 yılında New York'ta yayımlanan Chinese Gardens adlı kitabında şöyle yazar: “Çinlilerin doğaya bakışı tam anlamıyla sembolik bir bakıştı; bu durum, sanatsal yorumlamaya çok farklı bir bakış tarzına göre, çok daha fazla yarar sağlamaktadır” (Sarkowicz 2003).

Yaklaşık 3500 yıl önce oluşan eski bahçeler, benzer bir mistik düşünüşten (o zamanların neredeyse tüm kültür halklarında olduğu gibi) doğmuştur. Levi-Strauss'a göre bu düşünüş, dünyayı, anlamlı biçimde yer alınması gereken büyük bir bütünlük olarak görmeye çalışıyordu. İnsan, büyük bir bütünün küçük parçası olarak düşünülüyordu (Sarkowicz 2003).

İlk karşılaşmada zor anlaşılır gibi bir izlenim bırakan Çin bahçeleri, gerçek anlamlarını, tüm duyuları ile tadını çıkarmaya, kalbini ve aklını açık tutmaya hazır olana ve sembollerini okuyabilene açmaktadır. Bu bahçeler duyu algılamasıyla yaşamın üstesinden gelmeyi öğreten filozofların mekanıdır (Sarkowicz 2003).

Çin'de eski çağlarda bir alimin bahçede yalnızca gözüyle algılamasının ve zevk almasının olanaksız olduğu söylenir. Gözleri hayran kalırken, rüzgarın ve suyun sesi de kulaklarını okşamalıdır. "Kurumuş nilüfer yapraklarını oldukları gibi bırak, onlar bize son baharın ağittini anlatıyorlar" demektedir. Kırmızı Odanın Rüyası (Traum der roten Kammer) adlı romanında. Çiçeklerin ve yaprakların kokuları burnu şımartıyordu;

güneşli ve gölgeli bölümlerdeki farklı sıcaklıklar vücuda hoş bir duygu hissettiriyordu - dilin payına da bir şey düşüyordu. Bıkkınlığı ve yorgunluğu önlemek için büyük bahçelerde olduğu gibi küçük bahçelerde de sürekli değişen senaryolar yaratılmaya çalışılıyordu, böylece sürprizler sayesinde ilgi sürekli yeniden canlanıyordu (Sarkowicz 2003).

Büyük Çin bahçe düzenleme sanatı, tüm bu noktaları olabildiğince mükemmel bir uyum içerisinde bir araya getirmekten ve ziyaretçilerin de bir iç uyumu bulmalarını sağlamaktan oluşur. İnsan yalnızca kendisiyle değil, etrafını saran kozmosla da sağladığı bu uyumla, eski Çin'de her zaman tehlikelerden uzak olmayan yaşamın değişkenlikleri karşısında sükunete erişmeye çalışmıştır (Sarkowicz 2003).

Devlet adamı Lü Buvei de İ.Ö.3. Yüzyılda şöyle diyordu: "*Bir salon fazla büyükse, o zaman fazla gölgelidir, bir teras fazla yüksekse, o zaman fazla güneşlidir. Fazla gölge varsa, o zaman insan romatizima olur, çok fazla güneş varsa, o zaman insan felç olur. Bunlar, gölge ve güneş doğru ölçüye sahip olmadığında ortaya çıkan kötülüklerdir*". Ancak doğru ölçünün anlaşılmasıyla kendine ait Tao, yani doğru yol, bulunabilirdi (Sarkowicz 2003).

Bahçe donanımı için yedi şeyin uyumlu olması koşulu aranılıyordu: toprak, gökyüzü, taşlar, su, binalar, yollar, bitkiler. Bunlar, özellikle de birbiriyle uyum içinde olduklarında, sekizinci (Çince ba, mutlak mutluluk rakamı) öge olarak onlarla birlikte mükemmel uyuma ulaşabilen insanın üzerinde olumlu etkiye sahipti. En yüksek sayı olan dokuz (on, yalnızca "değersiz" bir sıfırın eklendiği bir rakamdır) yalnızca imparator tarafından kullanılabilirdi. Sadece onun saray ve bahçe kapıları dokuz altın çivi ile süslenebiliyordu (Sarkowicz 2003).

Fakat Çin'de ideal konumun özelliklerinden biri şudur: Doğuda dağ, güneyde nehir

bulunmalıdır. Zararlı kuzey rüzgarlarına geçit vermeyen bir dağ yoksa, arazi kuzey tarafında çok yüksek duvarlarla, sunni tepeler, kaya grupları ve çabuk büyüyen ağaçlarla korumaya alınır (Sarkowicz 2003).

Çin bahçelerinde temel biçimlendirme öğeleri taşlar ve durgun sudur. Çin'de şöyle denir: "*Taşlar güçlerini insanlara geçirir*". Belki şu ifadeyi daha iyi anlarız: "*İnsanlar meditasyon gözlemi sırasında taşların gücünü kendi içine alabilecek durumdadır*". Durgun suya bakmak da ruhu sakinleştirebilir (Sarkowicz 2003).

Günümüz peyzaj mimarları da "taşların ruhunu uyandıracak" araçlar olarak görünmektedir; çünkü ifade gücünü önemli ölçüde belirleyen, başarılı bir yerleştirme biçimidir. Eskiden, uygun gördükleri yerleştirme biçimine karar vermeden önce tek bir taşla çoğu kez haftalarca uğraştıkları söylenir. Bugün ise şöyle denmektedir: "Taş, çok sayıda bakışı üzerine çekiyor; fakat iç sağlamlığı bundan dolayı değişmiyor." Çin'de, durgun suya bakmanın, gerginliği gideren meditasyona yönelttiği ve ruhu hafiflettiği söylenir. Bu amaçla kayıklardaki ve suyun üzerine kurulu çardaklardaki oturma sıraları rahatlıkla öne doğru uzanılacak biçimde yapılırlar (Sarkowicz 2003).

Göllerde akan sular genelde küçük doğal derelerdir ve güneşin yönüne uyarak doğudan gelirler. Çoğu kez taşların üzerinden atlayarak, yumuşak bir şırıltı sesi çıkaracak biçimde yönlendirilirler. Bu ses kulakları okşar ve tedirgin etmez (Sarkowicz 2003).

Çin bahçelerinde yolların güzergâhı, daha sonraları Avrupa'daki park ve bahçelerde olduğu gibi, yalnızca istisnai durumlarda düzdür. Çoğu kez yollar doğal ya da yaratılmış yer hareketlerine uyum sağlar; ama düzlüklerde bile sanki rasgele yapılmış gibi görünen kıvrımlara sahiptirler. Genelde yollara, oynayan kedilerin hareketleri gibi kıvrımlar vermeyi önermektedir (Sarkowicz 2003).

Çin'de rastlanan kapılar ve pencereler inanılmaz bir çeşitliliğe sahiptir. Bunlar sembolik mimarinin sevilen öğeleridir ve ortaya çıkışları çok eskilere dayanır. Pencereler çoğu kez bir süs bitkileri (artemizya) yaprağının biçimine sahiptir. Bu bitki budist kutsama törenlerinde kullanılır. Yaprak biçimindeki pencerenin "*Burada konuya vakıf, bilen insanlar oturuyor*" anlamına gelmektedir. Neredeyse tüm dünyada olduğu gibi yılın erken döneminde açan ve meyve veren bitkilere özellikle ilgi gösterilir. Çin bahçelerinde eksik olmayan salkım söğütlerin ilkbaharın başlangıcını göstermesi, dallarının hafifçe sağa sola sallanmasıyla uzaktaki dostların düşüncelerini birbirlerine sembolize etmesi, yalnızca çok yüzeysel (ama yinede güzel) bir ifadedir (Sarkowicz 2003).

2.6 Çin'deki Kent Parklarından Örnekler

Aşağıdaki başlıklar altında Çin'deki kent parklarından örnekler verilmektedir.

2.6.1 Bi Shu Shan Zhuang Parkı

Bi Shu Shan Zhuang Parkı Çin Halk Cumhuriyeti He Bei ülkesi Cheng De kentinde bulunmaktadır. Önceden Qing(1644-1749) hanedanlıklarının yazlık sarayı olup, Pekin'den uzaklığı 230 km'dir. 1703 yılında inşaatı başlanmış olup, Qing(1644-1749) hanedanlıklarının üç evlat kralları: Kang Xi, Yong Zheng, Qian Long tarafından Qian Long'un 55 yılında (1889) tamamlanmıştır. Yüz ölçümü 56 milyon 40 bin m² dir. Bu park Kralsarayları, Hanedan bahçeleri ve heybetli Puthanelerden oluşmuştur. 1994 yılında Bi Shu Shan Zhuang parkı UNESCO da yer almıştır ve 8 Mayıs 2007'den itibaren 5A dereceli seyahet bucağı olarak halka hizmet vermektedir (Anonim 2009a) (Şekil 2.7).

Şekil 2.7 Bi Shu Shan Zhuang Parkı görünüşü (Anonim 2009a)

2.6.2 Zhuo Zheng Yuan Parkı

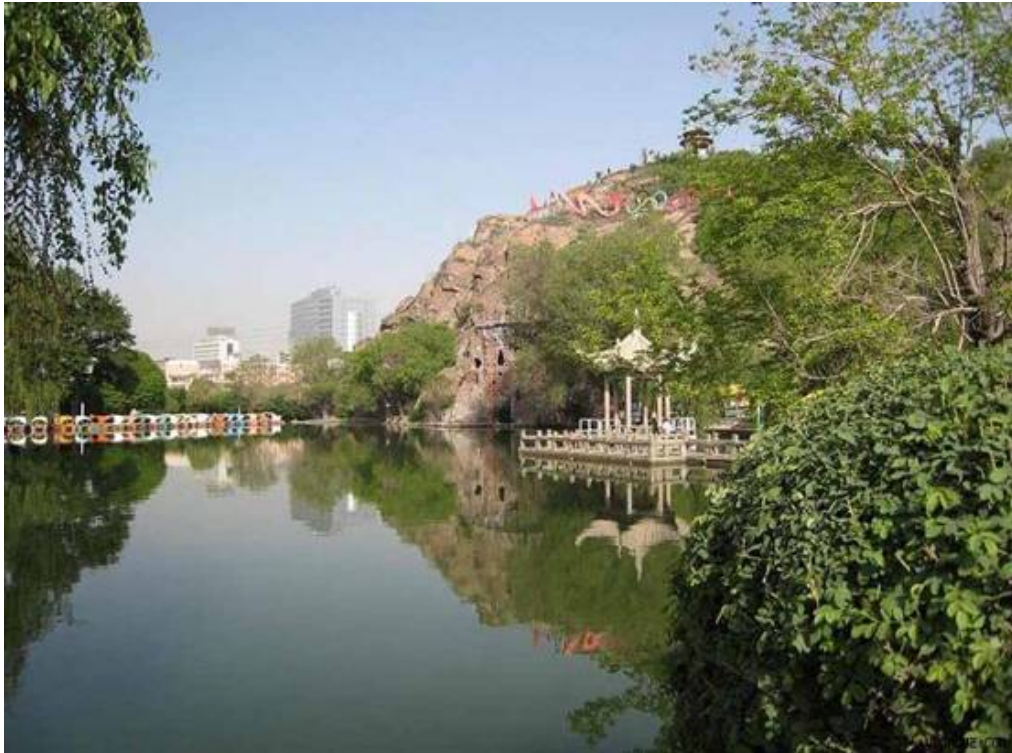
Zhuo zheng yuan parkı, 1509 yılında Wang Xian Chen adlı kişi tarafından planlanmıştır. Bütün park doğu, orta, batı ve konut alanlarından ibaret dörde ayrılmış olup, yüz ölçümü 13.4 ha'dır, su yüzeylerinin ölçüsü park yüz ölçümünün 1/3 ni kaplamaktadır. Zhuo Zheng Yuan parkı Çin'deki dört meşhur parktan biri olup, UNESCO tarafından Dünya Kültür Miras Listesi'nde yer almıştır. Heryıl 150,000,000 den fazla kişiye hizmet vermektedir (Anonim 2009b) (Şekil 2.8).

Şekil 2.8 Zhuo Zheng Yuan Parkı (Anonim 2009b)

2.6.3 Hong Shan Parkı

Hong shan parkı Çin'in kuzey doğusunda Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Urumçi nehirlerinin doğu kıyısında bulunmaktadır. En yüksek ucunun deniz seviyesinden yüksekliği 1392 metredir. Park içinde kale, dinlenme amaçlı pavilyonlar, mağaralar, göller, fiskiyeler, koruluk alanlardan ibaret 18 çeşit görüntü yer almaktadır. (Anonim 2009c) (Şekil 2.9).

Şekil 2.9 Hong Shan Parkı görünüşü (Anonim 2009c)

2.6.4 Shi Jie Parkı (Dünya Parkı)

Dünya parkı, Pekin'in Feng Tai bucağında bulunan ve yüzölçümü 47 hektar olan Shi Jie Parkı (Dünya Parkı), kent merkezine 16 km uzaklıktadır. İnşasına 1991 yılında

başlanmış bu park, Çin Halk Cumhuriyetinin devlet bayramı olan 1 Ekim 1993 tarihinde hizmete açılmıştır (Anonim 2009d).

Bu parkta 40 'tan fazla devletin 100 den fazla tanınan insanı ile doğa manzaralarının oransal olarak küçültülmüş maketleri bulunmaktadır. Park doğu Avrupa, batı Avrupa, kuzey Avrupa, kuzey Amerika, güney Amerika, Afrika, Ukrayna, batı Asya, doğu Asya, güney Asya gibi 17 bölgenin ırmak sistemleri, dört okyanus'un şekli boyunca bütün parka bağlanmıştır (Anonim 2009d).

Shi Jie Parkı (Dünya Parkı), 1.50,000 m2 lik bir alanda uluslar arası alışveriş merkezi bulunmaktadır ve bu alışveriş merkezinde her memleketin kendine has yöresel hatıra eşyaları satılmaktadır (Anonim 2009d) (Şekil 2.10).

Şekil 2.10 Shi Jie Parkı görünüşü (Anonim 2009d).

2.6.5 Bei Hai Parkı

Bei Hai Parkı, Pekin kentinin merkezinde yer alan ve dünyaca meşhur olan Yasak Kent'in kuzeybatısında yer almaktadır. Liao hanedanlığı döneminde inşa edilen Beihai Parkı, Çin'deki en eski imparatorluk bahçesi olarak 800 yıldan geçmişe sahiptir. 700,000 m² lik alanda kurulan Beihai Parkı'nın yarısından fazlası, Taiye Gölü'nden oluşmaktadır. Ming hanedanlığı döneminde, Beihai, Zhonghai ve Nanhai adlı üç göl, "Üç Deniz" veya "Taiye Gölü" olarak adlandırılmıştır. Gölün çevresiyle birlikte imparatorluk bahçesi olarak kullanılmıştır. Çin Cumhuriyeti ilk kurulduğunda, Zhonghai ve Nanhai bahçesi birleşerek Zhongnanhai bahçesi haline getirilmiştir. Beihai Parkı ise ayrı bir park olmuştur. Taiye Gölü'nün güneyindeki Qionghua adası, parkın merkezinde bulunmaktadır. Qionghua adasının diğer adı ise uzun ömürlülük anlamındaki Wanshou Dağıdır. Qionghua adasının zirvesinde Qing Hanedanlığı Shunzhi döneminde M.S 1651 yılında inşa edilen 35.9 metre yüksekliğinde bir beyaz pagoda bulunmaktadır. Wanshou Dağı'nın güneyindeki en büyük yapı, Yongan Tapınağı'dır. Tapınakta Falun, Zhengjue ve Pu'an sarayları ile Çan ve Davul Kulesi yer almaktadır. Sarı, yeşil ve mor renkli tuğlaların kullanıldığı bu saraylar, Wanshou Dağı'nın eteğinde bulunmaktadır. Dağın zirvesinden bakılırsa, pırıl pırıl parlayan renkli saraylar çok görkemli görülmektedir. Yongan Tapınağı'nın batısındaki Yuexin Sarayı, imparatorun çalışma yeridir. Sarayın arkasındaki Qingxiao Kulesi, imparator ve imparatoriçenin kar manzarasını seyretmesi için inşa edilen bir yapıdır. Dağın batısında Linguang Sarayı ve Yuegu Kulesi bulunmaktadır. İmparatorun özel kütüphanesi olan Yuegu Kulesi'nde Çin'deki hat sanatlarının şaheserleri ile Wang Xizhi, Wang Xianzhi ve Wang Xun dahil Çin'in eski çağındaki ünlü hattatların değerli eserleri de burada korunmaktadır. Beihai gölünün kuzeyindeki en büyük yapı, Jingxin Bahçesi'dir. Bir hektar yüzölçüme sahip Jingxin Bahçesi, Qing Hanedanlığı döneminde veliahtların özel öğrenim gördüğü yer olmuştur. Ünlü imparator Qianlong da burada ensturuman çalmış ve kitap okumuştur. Bu nedenle, burası İmparator Qianlong'un Küçük Bahçesi olarak da adlandırılmıştır. Bunun yanı sıra,

Dokuz Ejderha Duvarı, Beş Ejderha Pagodası ve Chanfu Tapınağı dahil yapılar, Beihai Parkı'na renk katmaktadır (Anonim 2009e) (Şekil 2.11).

Şekil2.11 Bei Hai Parkı görünüşü (Anonim 2009e)

2.6.6 Chao Yang Parkı

Chao yang parkı 1984 yılında inşaa edilmiş olup, Pekin kenti Chao yang bölgesinin ortasında yer almaktadır. Kuzey-guney uzunluğu 2.8 kilometre, doğu-batı uzunluğu ise 1.5 kilometredir. Bütün yüz ölçümü 288.7 hektardır. Su yüzeyi ölçüsü 68.7 hektar olup, yeşil alan oranı % 87 dir. İnşaa edildiği günden bu yana halka açıktır. (Anonim 2009f) (Şekil 2.12).

Şekil 2.12 Chao Yang Parkı görünüşü (Anonim 2009f)

2.7 Kent Parklarının İşlevleri

Kent parkları, kent halkının dinlenme gereksinimleri için gerekli dış mekanları sağlar. Kent parklarının tek başlarına veya toplu halde yerine getirdikleri belli işlevleri vardır (Büyükyılmaz 1998).

Kent parklarının işlevleri, teknik, klimatolojik, rekreasyonel, estetik, arazi organizasyonu olmak üzere 5 grup altında toplanabilir.

Teknik İşlevleri

- ✚ Kent parkları gürültüyü dağıtır ya da absorbe eder.
- ✚ Kent parkları kente temiz hava sağlarlar.
- ✚ Kent parkları ulaşım sistemleri içinde yayalar için gerekli güvenliği sağlar.
- ✚ Kent parkları toprakta suyu toplayarak taban suyunun zenginleşmesini sağlar ve erozyonu önler (Tercan 1996, Büyükyılmaz 1998).

Klimatolojik İşlevleri

- ✓ kent parkları kent içinde ve çevresinde hava hareketlerine olanak sağlar.
- ✓ Kent parkları kentin ısı dereceleri üzerinde etkilerde bulunur.
- ✓ Kent parkları bitki örtüsüyle buharlaşmayı önler, toprak ısınısını ılımanlaştırır.
- ✓ Kent parkları hava vantilasyonuna olanak sağlayarak kirli havayı filtre eder.
- ✓ Kent parkları bulunduğu çevrenin nisbi nemini düzenler.
- ✓ Kent parkları günlük ve mevsimlik ısı değişiklikleri arasındaki ısı farklarını en aza indirir (Tuncay 1996, Büyükyılmaz 1998).

Estetik İşlevleri

- Kent parkları bitki dokusuyla kentin kuruluşunu gideren mevsimden mevsime ortaya koyduğu renk varyasyonlarıyla kentsel peyzaja canlılık veren, renk ve hareketlilik kazandıran estetik bir varlık olarak değer taşır.
- Kent parkları içindeki hareketli, renkli ve canlı bitkiler ile kentin cansız elemanları kontrast bir görünüm oluştururlar.
- Kent parkları özellikle kış mevsiminde herdem yeşil bitkileriyle çevreye renk katarken, yaprağını döken bitkilerini, çizgisel özellikleriyle de birer estetik varlık olarak kente hizmet eder.
- Kent parkları mimari kitlelerin sert ve keskin çizgilerini yumuşatarak onlara sıcak, canlı ve renkli bir görünüm kazandırır.
- Mimari elemanlar arasındaki boşlukları doldurarak oralarla bir bütünlük sağlarlar.
- Çirkin görüntüleri maskelerler.
- Mekan oluşturmada, özel yaşantıyı çevreden ayırmada birer estetik varlık olarak işlev görürler (Koç 1973, Büyükyılmaz 1998).

Rekreasyonel İşlevler

- Kent parkları sportif donanımların tesisine olanak verirler.
- Rekreasyon, aktivite ve gezinti için gerekli düzenlemelere olanak sağlar.
- Kent insanına doğallığa yakın bir ilişki alanı sunar (Büyükyılmaz 1998, Yılmaz 1998).

2.8 Kent Parklarının Kullanımı

Kent parkları, içinde yaşadığımız çağın, kültürün, toplumun bir parçası olarak kentlerin, sosyal problemlerin, rekreasyon alışkanlıklarının değişimiyle sürekli bir değişime uğramaktadır (Oğuz 1998).

Parkların doğasında bulunan bazı özellikleri insanların her çağda değişik biçimlerde bu alanları kullanmalarına neden oluşturur (Oğuz 1998).

Kent parklarında sunulan hizmetlerin çeşitliliği ve parkta sunulan hizmetlerin amaçlandığı biçimde kullanılıp kullanılmadığı parkların kullanım yoğunluğunu yansıtmaktadır (Oğuz 1998).

Parkların planlanmasındaki amaca hizmet edip edemediği, beklenen etkileri sağlayıp sağlamadığını belirlemek için park ziyaretçi frekans rakamları kullanılmaktadır. Yüksek ve sürekli ziyaretçi frekansı parkın planlama amacına ulaştığını göstermektedir. Park kullanım ölçüsü olarak kullanılan devamlılık ve ziyaretçi artışı, popülerlik, yarar ve önemlilik olarak yorumlanmaktadır (Oğuz 1998).

2.9 Kent Parklarının Yönetimi

Kent parklarının yönetimini genellikle yerel otoriteler veya vakıflar üstlenmektedir. Kent parklarının amaç ve özellikleri ile ilgili potansiyel çelişkilerin bulunması durumunda ve gelecekte gerçekleştirecek eylemler için yeni seçeneklere karar verilmesi gerektiğinden “Park Yönetim Planları” hazırlanmaktadır. Her bir park için geliştirilecek yönetim planı ayrı özellikler göstermektedir. Farklı düzeylerde yönetim planları farklı kaynaklar, uzmanlık tipleri, bilgi ve hazırlık gerektirmektedir (Yorulmaz 2006, İlhan 1991).

Genel olarak üç tip yönetim planından söz edebiliriz;

- **Master Planı**

Bu yönetim planı parkta bir miktar fiziksel değişiklik öngörerek, önerilerle birlikte yeni bir plan haline gelebilecek tasarım sunar (Oğuz 1998).

- **Ana Hat Planı**

Bu yönetim planı, amaçların gerçekleştirilmesi ile gerçekte ortaya konacak seçeneklerin gelişmesini önlemek amacıyla ayrıntılı önerilerden ve keskinliklerden kaçınarak yol gösterici ilkeler sunar (Oğuz 1998).

- **Bakım Planı**

Parkın bakımını sağlayacak en iyi yönetimin seçilmesi ya da bakımla ilgili gereksinimlerin karşılanması için en güvenli finansal temelin belirlenmesi amacıyla oluşturulur (İlhan 1991, Oğuz 1998).

kent parkları yönetim planlarının uygulanabilmesi için eylem planlarının oluşturulmasının yanı sıra, bu uygulamaların kontrolünün de sistematik bir şekilde sağlanmasını gerektirmektedir. Bu aşamada hem halkın hem de konuyla ilgili sivil

toplum örgütlerinin görüş ve tepkileri göz ardı edilmemelidir. Böylece parkın dinamik bir sistem içinde yönetim organizasyonu sağlanabilir (Özkır 2007).

2.10 Kent Parklarının Planlama İlkeleri

Kent parkları, içinde yaşanılan çağın, kültürün, toplumun bir parçası olarak kentlerin, sosyal problemlerin, rekreasyon alışkanlıklarının değişimiyle sürekli bir evrime uğramaktadırlar. Parkların doğasında bulunan bazı özellikleri insanların her çağda türlü biçimlerde bu alanları kullanmalarına neden olmuştur. Parklar bir tür sosyal kontrol mekanizmalarıdır; bir başka deyişle sosyal düzenden bağımsız bir yaşam gücünü ifade etmektedirler. Parktaki bitkilerin kendiliğinden büyüme ve gelişmeleri insanların kendi içlerindeki yaşam gücünü keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Benzer biçimde, parkta etkinlikler için yer ayrılması, oyun gereksiniminin toplumsal olarak algılanmasına yol açmaktadır, kent parkları doğrudan pek az oyun olanağı sunuyor olsalar bile parklar daima doğal davranma ve özgürlük düşüncüleri ile ilişkilendirilirler (Cranz 1989, Yorulmaz 2006).

Bu amaçla uyulması gereken planlama ilkeleri olarak şunlar sıranalabilir (Uzun 1993 ve Çıplaktan 1993, Şahin 2006).

1. Kent parkları, fonksiyon gereği rekreasyonel bir kaynak olmalarının yanında, en yararlı düzeyde ve ihtiyaçlara uyumlu olarak kullanılabilir şekilde tasarlanmalıdır. Çünkü yeterli şekilde kullanılmayan bir kaynak bir potansiyel ve değer oluşturmaz.
2. Kent parkları, yakın çevre ile ilişkili olmalı ve yakın çevrede yaşayanlara hizmet etmelidir. Bu amaçla yakın çevre insanının sosyo-ekonomik yapısı ve istekleri bilinmelidir.
3. Kullanıcıları birleştirici ve kaynaştırıcı olmalıdır. Her yaş ve kültür grubuna hizmet verilebilecek birimleri bulundurmalıdır.

4. Kentin diğer açık - yeşil sistemi içinde bir bütünlük oluşturulmalı ve yaya bağlantı düzeni ve güvenli ulaşım olanakları sağlanmalıdır.
5. Kent yeşil alan sistemi için bir bütünlüğün sağlanması için amaçları içinde kendine özgü bir plan bütünlüğünde tasarlanmalıdır. Kent parkları içinde ilişkiler ve aktiviteler, arazi, plan ve tasarım bütünlüğü birlikte gösterilmelidir.
6. Topografik özellikler ve fiziksel yapı, çevre ile ilişkili olarak tasarlanmış güzel görünüm ve doğa harikaları korunmalıdır.
7. Yöresel iklim özellikleri ve yön durumu plan karakterini doğrudan etkileyici olması nedeniyle tasarım açık ve net olarak belirli amaçlara yönelmiş olmalıdır. Bu amaçlar için, iklim karakterlerini olumlu yönde geliştirici plan yapılması düşünülmelidir.
8. Kent parklarının kullanıcılar için rahat ve huzur veren bir dinlenme ortamı oluşturması için plan karakteri ve yapılan tasarımla doğrudan ilişkili olmalıdır. Bu amaçlar için yapılacak su yüzeyleri bitkilendirme ve çevreleme plan özelliklerini doğrudan belirleyici olabilir.
9. Bir kent parkı kullanılabilirliği ve yararlılığı, kullanım kapasitesi ve rahatlığı ile doğrudan ilişkilidir. İlk planda kolay ulaşım ve güvenli dolaşım en önemli hedefler arasında sayılmalıdır. Çalışmalarda yaya ve oto trafik ayrımı ile oluşturulan gürültüsüz bir mekan amaçlanan çevreyi oluşturabilir.
10. Kent parkları, yıl boyu kullanılabilir yapıda parsellenmeli, gerekli alan bölüm ve imkanları gece saatlerinde de yararlanılabilen özellikler gösterilmelidir.

Bu ilkelere ek olarak Pamay (1978)'da bazı esaslara değinmektedir:

- ✧ Büyük kent parklarının yerleri genel olarak kent sınırlarında veya banliyölerinde seçilmelidir.
- ✧ Parkın planlanmasında işi daima estetik modern bir açıdan ele almalı ve park tanzimine önem verilmelidir.

- ✧ Kalabalık ziyaretçileri ve bunların ihtiyaçlarını karşılamak için kent parkı içinde geniş ailelerin düşünülmesine ihtiyaç vardır.
- ✧ Park girişleri bilhassa güzel yapılmış kapılara sahip olmalı ve bunlardan itibaren parka gelen ziyaretçileri parkın diğer kısımlarına götürecektir alleler yapılmalıdır.
- ✧ Parkın giriş kısmında saha müsaid ise parkın tümünü kavrayacak bir görünüş açısını bırakmak gerekir.
- ✧ Park sahası kentin içinde tesis ediliyorsa, saha içinde kentin kirli havasına dayanıklı türler seçilmeli ve özellikle yapraklarını döken türlere ve dayanıklı bitkilere yer verilmelidir.
- ✧ Ağaçlandırma alanlarında iğne yapraklılara yoğunluk verilmelidir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Bu araştırmanın materyalını Çin'in Pekin kenti sınırları içinde bulunan Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında öncelikle konu ile ilgili literatür ve alana ilişkin kaynak araştırması yapılmıştır. Literatür araştırması için Çin Halk Kütüphanesi, ODTÜ Üniversitesi kütüphanesi, Milli Kütüphane ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Kütüphanesi'nden konu ile ilgili kitap, dergi ve internet yayınlarından yararlanılmıştır.

Bu araştırma ile temel olarak, kentsel açık – yeşil alan tanımlarının yapılması, kent parklarının tarihi süreç içerisinde incelenmesi, kent parklarında meydana gelen gelişmeler ve değişimler konularak sonuçları irdelenmiştir. Araştırmada kentsel açık – yeşil alan tanımı, dünyadan örnekler, planlama ve tasarım amaçları incelenmektedir.

Çalışmada rapor, kitap, bilimsel araştırmalar gibi yazılı materyaller ile iletişim araçlarından elde edilen yazılı olmayan materyaller belgesel veri araçları olarak kullanılmıştır.

Ayrıca araştırma alanları özelinde önceden yapılmış çalışmalar, bu alanlar ile ilgili faaliyet gösteren kamu kuruluşları tarafından hazırlanan raporlar ile bu kuruluşlarda görevlilerle yapılan görüşmelere yer verilmiştir.

3.2 Yöntem

Araştırma Çin'deki Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın peyzaj mimarlığı açısından değerlendirilmesi ve kent parkı tanımlamalarına uygunluğunun ortaya konmasını hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen yöntem aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamalar:

1. Kuramsal temeller: Araştırmaya konu olan varsayımların oluşturulması, teorik bilgilerin belirlenmesidir. Kent parkı kavramları tanımlanmıştır. Konu ile ilgili çeşitli kaynaklar (kütüphaneler, internet siteleri v.b.g.) taranmıştır.

2. Araştırmanın irdelenmesi: Araştırma konusu olan Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Çin kent parkları içindeki önemi, gerekçesi ve yararı, felsefesi ve anlayışı irdelenmiştir. İnşa edildiği günden günümüze yapıların koruma çalışması kapsamındaki değişiklikler incelenerek peyzaj tasarımı açısından olumlu ve olumsuzluklar ortaya konmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Yapılan bu çalışma kapsamında bulunan veriler ışığında Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın açık – yeşil alan standartları, bugünkü durumunun irdelenmesi ve peyzaj mimarlığı açısından öneriler ile Çin Park ve bahçelerinin tasarım prensiplerinin belirlenmesine yönelik çalışma amaçlanmıştır.

4.1 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Tarihçesi

Yi He Yuan (yaz Sarayı Parkı)(çince:颐和园, pin yin: Yi He Yuan)'nın, litreatürdeki anlamı, kendini büyüten bahçedir. Park 17 milyon nüfusu, 16 bin 800 km² yüz ölçüsü olan Pekin'in kuzey-batısında bulunmaktadır ve imparatorluğa ait Çin bahçesinin en iyi örneğidir. Çin imparatoru Çing (1644-1749) hanedanlıkları zamanında, Büyük Çing hanedanlığı (1644-1912) nın kurucusu Manchus, Yasak Kent (Zi Jin Cheng)'in hep ahşaptan yapıldığını görmüş ve Pekin'in çok kurak sıcak havasına göre Han sarayı olmasına uygun olmadığını düşünmüştür. Ardından Pekin'in kuzey-batı yönündeki, Yasak Kent'ten 20 km uzaklıktaki geniş alana , büyük Çing hanedanlığının üçüncü evlat yöneticisi Kang Xi tarafından “Chang Chun Yuan” ismindeki bir park inşaa ettirilmiştir. Farklı hanedanlıklar sırasıyla bu parkı büyütmüş ve değişiklikler yapmışlardır (Xu Lin 2006).

1750 yılında imparator Qian Long 5 milyon altın harcayarak parkı genişletmiş ve parka kendi soy ismini kullanarak Qing Yi Yuan ismini vermiştir Ayrıca “Da Bao En Yan Shou Ci” puthanesını kurarak annesinin ömrünün uzun olmasını dilemiş ve bahçenin içinde bulunan “Kanat Tepe” (Weng shan) sinin adını annesinin doğum günü şerefi için “Uzun Ömürlü Tepe”(Wan Shu Shan) olarak değiştirmiştir. 1860'de park Normandiya'lı Fransız askerleri tarafından yakılmış, ama Çing hanedanlığının imparatoriçesi Ci Xi Tai Hu “Yi he na ra” kendi ismindeki bir parkı inşa ettirmek için 1888'de Qing Yi Yuan (şimdiki Yuan Ming Yuan) Parkının 5 kilometre batısındaki

Künming Gölünü merkez ederek bugünkü büyük Yi He Yuan (Yaz Sarayı) parkını inşaa ettirmiştir. Ancak 1900’da bu park yeniden İngilizler tarafından yakılmış ve 1903’te CİXİ tarafından tekrar restore ettirilmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti kurulduğundan beri, Yi He Yuan Parkı yukarıda söylendiği gibi farklı ve büyük yenilemeleri geçirmiştir. 1924 yılında Yi He Yuan kent parkı olarak açılmıştır. Yi He Yuan Çin’in yakın zaman tarihindeki önemli ispatı olarak, sadece park tasarımı ve yapım koşullarını değil, aynı zamanda klasik Çin mimarisini anlatmaktadır (Xu Lin 2006).

İngilizce adı Summer Palace olan Hi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) UNESCO tarafından 1987 yılında en büyük alana sahip kültür mirası olarak belirlenmiştir ve 2000 yılında ISO9000 kalite belgesinden geçmiştir. 1998 yılında “dünya mirasları listesinde” yer almıştır (Xu Lin 2006) (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)’nın üç boyut görünüşü (Anonim 2008e)

4.2 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi

Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın bulunduğu yer Pekin kuzey ovasının kuzey boyunda olup, haritadaki coğrafya yerleşimi 116 derece 16 dakika doğu boylam, 39 derece 59 dakika-kuzey enlemdir. Kuzey batı dağ bölgesinin kuzey-doğu ovasının geçiş bölgesidir. Sıcak kuşak ve yarınemli kıtasal muson iklimi olup, yıllık sıcaklık 10-11 derecedir. En soğuk birinci aydaki sıcaklık -4.7 derece, en sıcak sekizinci aydaki sıcaklık 26.1 derecedir. Yıllık yağış miktarı 500-700 milimetredir. Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nda mükemmel tepe şekilleri, su sistemleri ve çok bitki çeşidi mevcuttur. Doğal görünümü, Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın ihtişamlı gücünü yansıtmış olup, Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) peyzajının temelini oluşturmuştur (Xu Lin 2006) (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Yi He Yuan (yazsarayı parkı)'nın yukardan görünüşü (Anonim 2008e)

4.2.1 Bitkisel tasarımı

Çok yıllık tarihi sömürgeler nedeniyle, Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) bölgesindeki orijinal bitki örtülerinin bütününe zarar verilmiştir. Şimdiki mevcut bitkilerin hepsi suni yetiştirilmiş bitki örtüleridir. Yüksek ağaçlar, çalı ve yer örtücülerden oluşmaktadır. Göl ve dağların güzel manzaraları, su kuşlarının izlenimi, kıyılardaki söğütler, nilüfer gibi bitkilerin hoş kokuları, doğa manzarasını ortaya çıkarmaktadır. Park'ta Osmantus(*Osmanthus Sp.*), Erik ağacı (*Prunusdomestica*), Karanfil (*Eugenia caryophyllata*), Zakkum (*Nerium oleander*), Nar ağacı (*Punica granatum*), Zambak (*Lilium elegans*), Gül (*Rosa*), Yasemin (*Jasminum officinale*), Oya ağacı (*Lagerstromia indica*), Bambu ağacı (*Bambuseae Sp.*), Şakayık (*Radix paenoniae*), Sarmaşık (*Convulus arvensis*), İncir (*Ficus caricae*), Çin Feneri (*Cardiospermum halicacabum*), Malta eriği (*Eriobotrya japonica*), Ağaç kavunu (*Citrus medica*) v.b çeşitli saksı bitkilerinden toplam 454 saksı bulunmaktadır. Ak söğüt (*Salix alba*), dut ağacı (*Fructus mori nigri*), Akça ağaç (*Acer truncatum*), Çin'in armanda çamı (*Pinus armandii Franch*), Çinde yetişen ibreli ardıç türleri (*Juniperus*), Güvey kandili (*Koelreuteria paniculata Laxm*), Leylak (*Syringa oblata*), Bunge çamı (*Pinus bungeana Zucc.ex Endl*), Süs bademi (*Prunus triloba <Lindl> Ricker*) v.b Yaşları 100 ile 300 arasında değişen çok yaşlı ağaçlardan 1600 tane, ve bunlardan başka çam ağacı, sedir, selvi, şeftalı, gibi kışın yaprak döken ve dökmeyen ağaçlar bulunmaktadır.

4.2.2 Bitkisel tasarım açısından değerlendirilmesi

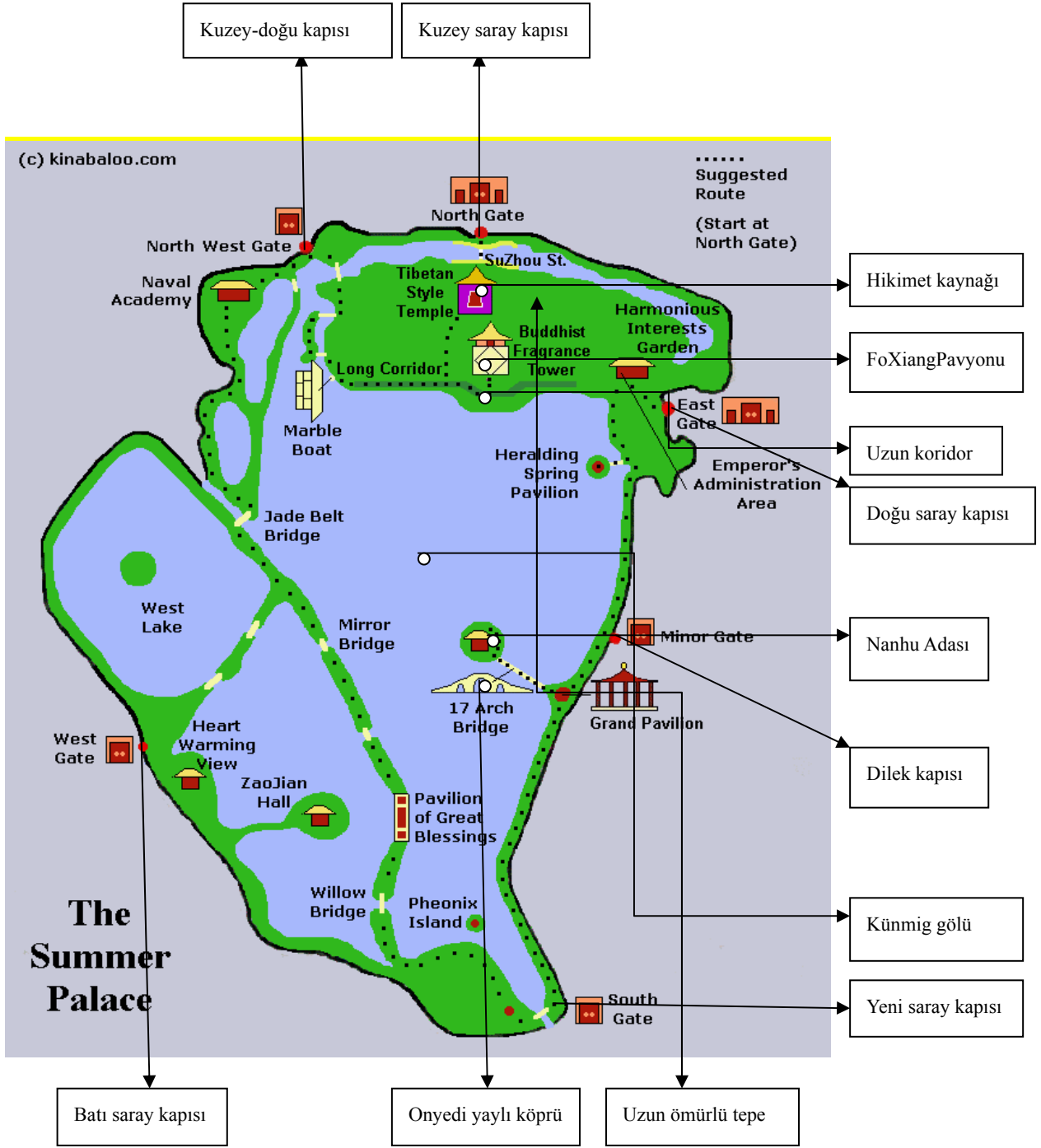
Kentlerdeki bitkilendirme çalışmalarında ısı farklılıklarından dolayı doğu koşullarına uygun bitki seçimine dikkat edilmelidir. Benzer iklim şartlarına sahip olduğu düşünülen kırsal bir yerleşimde bulunan bir bitkinin kentsel bir yerleşime adapte olmasında zorluklar görülebilir. Sert zemin fazlalığı, kirletici gazlar vb. nedenlerden dolayı kentlerin ekolojik dengeleri daha farklıdır. Bu nedenle kentlerde yoğun bitkilendirmeye, açık yeşil alanların bitkilendirme çalışmaları desteklenmeli ve sürdürülebilirliği

sağlanmalıdır. Mevcut açık yeşil alanlarda yapılacak düzenlemeler, kent içinde kalan bu alanların kent ekolojisine ve sağlığına katkıda bulunmakla beraber kullanım yoğunluğunu da pozitif bir biçimde artıracaktır. Daha sonraki aşamalarda ise mevcut açık yeşil alanlara yenilerinin eklenmesi planlanmalıdır.

Bu Pekin'deki mevcut yeşil alanlardan biri ve çalışma alanımız olan Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın mevcut durumu ele alındığında, öncelik olarak bitkisel tasarım açısından kuvvetli bir park olduğu göze çarpmaktadır.

4.2.3 Yapısal tasarımı açısından değerlendirme

Park içinde bulunan Künming Gölü ve Wan shu shan (uzun ömürlü tepe) Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) peyzajındaki en önemli iki unsurdur. Krallık rengi olarak sarı renk kullanılmıştır. Her çatının köşesinde, içeride yaşayanların önemine ait numara belirten belirtgeçler kullanılmıştır. 9 numara en üst mertebe, yani kralı betimlemektedir. Bu park Çin park bahçelerine özel olan simetri ve doğru hatların olmayışı ile tanınır. Bahçenin aslı hep bir ruhani anlama sahiptir. Mesela suyun doğudan batıya akışı “saadet” ifade eder. Aynı şekilde taşların şekil ve türlerinin de anlamı vardır, yolları kıvrımlı ya da dönemeçlidir, derelerle parçalara ayrılmıştır. 290 hektarlık bir alana kurulu olan muazzam büyüklükteki parkın 1/3 su ile kaplıdır ve aynı zamanda Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) ismi ile tanılmaktadır, 70 bin m² lik alanında 3000 civarında yapı ile büyük – küçük 20 civarında kale bulunmaktadır. Çin medeniyetinin önemli bir parçası ve eşsiz özelliklere sahip olan Çin mimarisi, bu parkta Çinlilere özgü görgü kuralları, estetik görüşü, değer yargılar ve doğa görüşünü derin bir şekilde yansıtmıştır. Şekil 4.3'te Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın kapıları ve bazı önemli sarayları gösterilmiştir (Xu Lin 2006).

Şekil 4.3 Yi He Yuan (yaz sarayı) parkının önemli yapılarının plan üzerinden gösterilişi (Anonim 2008f)

4.3 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Kapıları

Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın toplam 6 kapısı olup, bunlar:1. Doğu Saray Kapısı (Dong Gong Men), 2. Kuzey-doğu Kapısı (Dong Bei Men),3. Kuzey Bina Kapısı (Bei Lou Men), 4. Dilek Kapısı (Ru Yi Men),5. Batı Saray Kapısı (Xi Gong Men), 6. Yeni SarayKapısı (Xin Gong Men) dan ibarettir.

Doğu Saray kapısı (Dong Gong Men) Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın ana kapısı olup, 10 sütunlu bir yapıya sahiptir, kapı önünde 2 tane bakır aslan bulunmaktadır. Çinde aslana “hayvanların kralı” denilmektedir; 17.yüzyıla ait bir öykü kitabında aslandan ‘kutsal yaratık’ diye söz edilmiştir. Aynen ejderhalarda olduğu gibi, taştan ya da bakırdan yapılmış bir çift aslan heykeline, resmi bina ve tapınak koruyucusu olarak rastlanmaktadır. Sağdaki aslan erkek, soldakiyse dişidir. Erkek aslanın sol ayağının altında işlemeli bir top vardır, dişi aslanın sağ ayağı altındaysa bir yavru aslan vardır, aslanların başındaki yumru sayısı, binayı koruyan memurun rütbesine bağlıdır. Bu aslanlar Qing Yi Yuan hatırasıdır. Kapının yüksekliği 3.8 metredir, binanın yüz ölçümü 186.8 m² olup, batıdan doğuya geniş 5 odası vardır. Kapının üst pervazına Guang Xu hanedanı tarafından imparator kalemi ile büyük plakete altınla “颐和园、Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)” diye yazmıştır (Xu Lin 2006) (Şekil 4.4).

Şekil 4.4 Yi he yuan (yaz sarayı parkı) doğu saray kapısı (Orjinal 2008)

4.4Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) ın'daki Saraylar

Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) içinde bulunan saraylardan önemli olanları aşağıda ana başlıklar altında anlatılmaktadır.

4.4.1 Hayırlı Ömür Kapısı (Ren Shou Men)

Ana kapıdan girdikten hemen sonra solda Ren Shou Men olup, Litreatürdeki anlamı Hayırlı ömür kapısı demektir. Kapının sağ sol iki tarafına biri maymun şeklinde, diğeri domuz şeklinde mavi değerli taş konulmuş olup, bu taşlara genelde domuz-maymun taşı denilir. Rivayetlerdeki Sun Wu Kong ile Zhu Ba Jie nin temsil etmiş olup, imparatorluk evinin kapısını korumasının sembolü olmuştur ve günümüzde bu taşlar “ruhları uyandırma” aracı olarak görülmektedir. Bu taşta şöyle denilmektedir:

“ Taş, çok sayıda bakışı üzerine çekiyor, fakat iç sağlamlığı bundan dolayı değişmiyor (Xu Lin 2006) (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 Kapısı Ömür Kapısı (Ren Shou Men) (Orjinal 2009)

4.4.2 Hayırlı Ömür Sarayı (Ren Shou Dian)

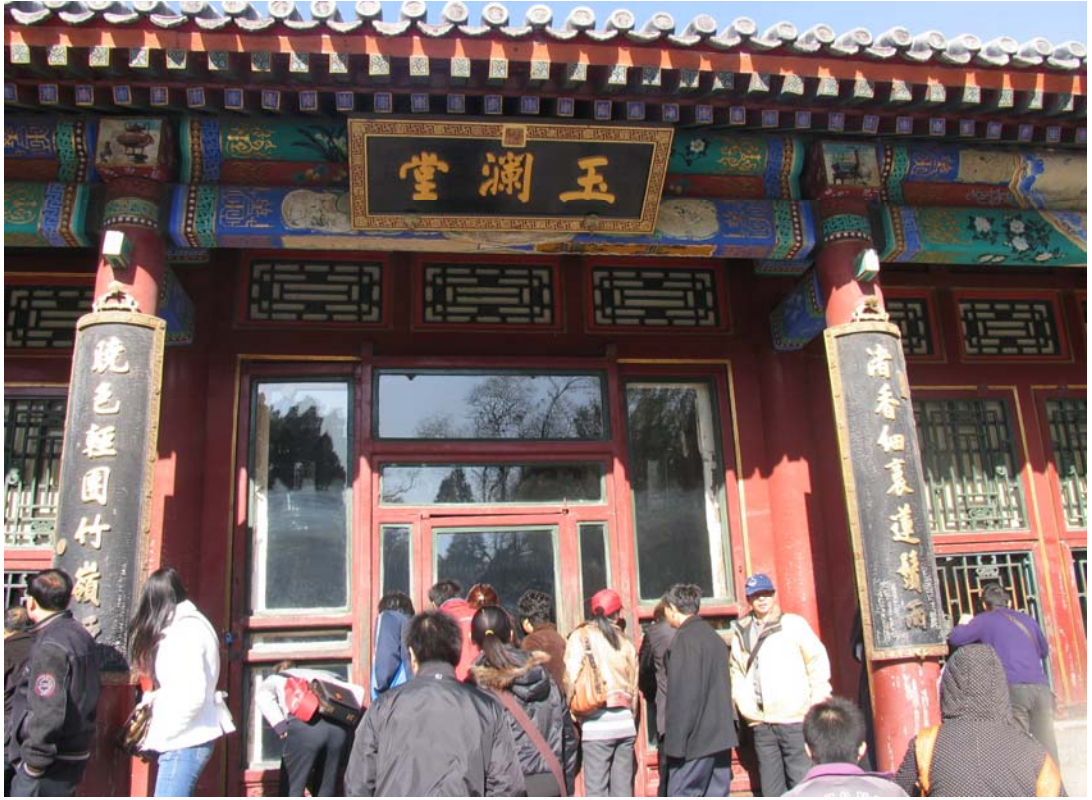
Ren Shou Dian (Litreatürdeki anlamı:Hayırlı Ömür Sarayı) olup, Bu saray Hayırlı Ömür Kapısı (Ren Shou Men) nın içinde bulunmakta hemde Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) içindeki en önemli, siyasi faaliyetlerin yürütüldüğü alandır. Hayırlı Ömür Sarayının (Ren Shou Dian) iç görünümü ise: tam ortasına taht, imparatorluğa ait öneriler konulmuş olup, tahtın arkasındaki paravan dekorasyonuna 200'den fazla değişik punto da “Shou4” (ömür) yazısı yazılmıştır. İmparatorluktan sonra bu saray Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) içindeki siyaset dinleme yeri olarak kullanılmıştır. Bu sarayın yanında Manolya ağacı bulunmaktadır. İmparatoriçe CİXİ'nin göbek ismi (Yu'er) ile Manolya (Yu lan) ağacının Çince okunuşu aynıdır. Bu sarayın güneyindeki çiçek rampasında 47 tane şakayık, kuzeyindeki çiçek rampasında 42 tane şakayık olup, çevresinde başka yine *Lotus Sp.*, Çam ağacı, Erik ağacı ve şeftalı ağaçları bulunmaktadır.(şakayık Çiçeklerin Kralçesi'dir ve zenginlik ve ayrıcalığın simgesidir, Çam ve Şeftalı ile beraber 'uzun ömür, zenginlik ve saygınlığı simgelemektedir). Hayırlı Ömür Sarayı (Ren Shou Dian) nın asıl ismi Qin Zheng (siyaset) Sarayı olup, kamu işlerini unutmamak hemde politikacılara uzun ömür dileme anlamına gelmiştir. Saray ön terasında, Qian Long zamanında yapılmış dört tane bakır ocak, iki taneden bakır ejderha, bakır tavus kuşu, bakır vazo sergilenmiştir, park içinde yine bakırdan yapılmış Qi lin (Tek boynuzlu at “mit”) bulunmaktadır. Sarayın beş odası vardır, binanın yüksekliği 4.11 metredir, yüz ölçümü 262.5 m² dir (Xu Lin 2006) (Şekil 4.6).

Şekil 4.6 Hayırlı Ömür Sarayı (Ren Shou Dian) (Orjinal 2009)

4.4.3 Yeşim Taşı Sarayı (Yu Lan Tang)

Hayırlı Ömür Sarayından (Ren Shou Dian) geçtikten hemen sonra Yeşim Taşı Sarayı (Yu Lan Tang) ile karşılaşılır, (Yu Lan: Yeşim taşı anlamını taşımaktadır, Çinlilerin her zaman en sevdikleri mücevher olup, saflığı simgelemektedir, bunu tasvir eden resimler, resmi hediye alana uzun bir ömür ve bütün mutlulukların onun olmasını dilediğini ifade etmektedir). Bu saray Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)ın'daki Künming Gölü kıyısında bulunmaktadır, 1750 yılında yapılmıştır, 1875-1908 yıllarında tekrardan inşa edilmiştir. Yeşim Taşı Sarayı (Yu Lan Tang) Qing Yi Yuan zamanında Qian Long Hanedanının yönetim sarayı iken, Yi He Yuan zamanında ise Guang Xu Hanedanının uyuma sarayı olmuştur. Yeşim Taşı Sarayının (Yu Lan Tang) kapısı Çin geleneksel inşaatındaki padişahlıkların büyük saray tipindeki kapı olup, kapı yüksekliği 3.47 metredir, 5 odası olup, yüz ölçümü 179.1 m² dir (Xu Lin 2006) (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 Yeşim Taşı Sarayı (Yu Lan Tang) (Original 2009)

4.4.4 De He Yuan Bahçesi

De He Yuan Bahçesi, Hayırlı Ömür Sarayının (Ren shou dian) kuzey-batısının yanından yer almakta olup, Guang Xu'un 17. yılında (1891) yapılmıştır. Büyük tipteki gösteri bahçesi inşaatıdır, ön arka 4 avlu girişi vardır. Üç katlı büyük drama binasını esas olarak, bahçe kapısı, büyük Tiyatro binası (da xi lou), drama seyretme koridoru, mutluluk sarayı (yi le dian), arka cüppe sarayı (hou zhao dian), bir birine giden saray (pei dian), arka asma güllük kapı (hou chui hua men) den ibaret binalardan oluşmaktadır. Güney-doğu ve güney-batı tarafındaki odalar 12 tane olup, "L" şeklinde yapılmıştır, inşaatın yüzölçümü 471 m² dir. Bu bahçede seyahatçılara sürekli Çin geleneksel müzik gösterileri sunulmaktadır (Xu Lin 2006) (Şekil 4.8).

Şekil 4.8 De H Yan Bahçesi (Orjinal 2009)

4.4.5 Büyük Tiyatro Binası (Da Xi Lou)

De He Yuan Bahçesinin en büyük binası olup, Fransız askerleri tarafından yıkıldıktan sonra, Çin imparatorçesi CİXİ tarafından kendi oyun seyretme hobisine göre yeniden yaptırılmış büyük tiyatro binasıdır. Bu tiyatro binası 3 kattan oluşmaktadır, yüksekliği 21 metredir. Alt kat sahne genişliği 17 metre, saçak kolon yüksekliği 4.48 metredir. Orta kat sahne genişliği 12 metre olup, üst kat sahnesi biraz küçüktür, Qing imparatorluğu devrindeki üç büyük tiyatro inşaatlarından biridir. Öbür ikisi ise Pekin Yasak Şehirindeki “Chang yin ge ‘畅音阁’ ve “Qing yin ge ‘清音阁’” tiyatrolarıdır (Xu Lin 2006) (Şekil 4.9).

Şekil 4.9 Büyük Tiyatro Binası (Da Xi Lou) (Orjinal 2009)

4.4.6 Uzun Yaşam Sarayı (Le Shou Tang)

Uzun Yaşam Sarayı (Le Shou Tang) Yi He Yuan parkı içindeki binalardan önemli biri olup, parkın inşaa edildiği yılda (1750) yapılmıştır. 1860'ta yakılmıştır ve Miladi 1887'de tekrardan inşaa edilmiştir. Sarayın yüz ölçümü 2569.38 m² dir. Uzun yaşam sarayı (Le Shou Tang) Kunming Gölü ile karşı karşıya olup, kuzey kısmı Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan)'ye bakar, doğusu Hayırlı Yaşam Sarayına (Ren Shou Tang) uzanmış olup, batısı Uzun Koridor (Chang lang)'a ulaşır. Park içindeki yeri, en iyi yerleşim ve eğlence yeridir. Çin imparatoriçesi CİXİ her yılı kameri yılının 4'ünden 10'una kadar bu sarayda yaşamını sürdürmüştür . Uzun yaşam sarayı (Le Shou Tang) bahçesi içine bakır geyik, bakır tavus kuşu ve bakır çiçek vazoları dizilmiş olup, bahçe içi ve çevresi manolya, kantaron, binbirdelik otu, şakayık, çam, salkım söğüt v.b. gibi güzel çiçek ve ağaçlar ile doludur. (çam ağaçları Çin'de “uzun yaşam bitkileri”nin

büyük grubunda yer alır. Bunlar, dayanıklılığa ve zor koşullara dayanma gücüne sahip bitkilerdir. Çin felsefesinin kutupçu düşünce yapılarında çam ağacı, erkek ağaçlardan sayılır. Dişi ağaçlarının temsilcilerinin arasında şeftali ve erik de bulunur) . Hayırlı Yaşam sarayı (Le Shou Tang) Çindeki ilk defa elektiriğin kullanıldığı saraydır. İmparatoriçe CIXI de bu sarayda ilk defa elektiriği kullanmış şahıstır (Gao 2006) (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 Uzun Yaşam Sarayı (Le Shou Tang) (Orjinal 2009)

4.4.7 Uzun Koridor (Chang Lang)

Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) Uzun Ömür Tepesinin (Wan Shu Shan) güney eğimi ile Künming Gölü arasındaki dar uzun bölgededir. Uzun Koridor (Chang Lang) Uzun yaşam sarayının (Le Shou Tang) batısındaki Ay Dileme Kapısından (Yao Yue Men) başlanmış olup, Bot' un (Shi Fang) doğu tarafındaki Shi Zhang pavyonunda (yalısında) bitmektedir. Bütün uzunluğu 728 metredir. Toplam 273 sütünü vardır, uzunluğu ve inceliği benzersizdir. Çin klasik parkının en uzun verandasıdır, hatta dünyada birinci

uzun koridordur. Resmi 1750 yılında çizilmiş olup, resim üzerinde meşhur romanların sahne tabloları yansıtılmıştır. Hemde kuşlar, çiçekler, aile manzaraları, Çin kır manzaraları, kahramanlar ve bayan kahramanların resimleri olup, hepsi Çin kültürünün bu mikrokozmosuna katkıda bulunmuştur. Uzun Koridor (Chang Lang) çok iyi yapı tekniği ve harika ressam sanatı ile 1990 yılında “Dünya Cannes Rekorlar kitabında” yer almıştır (Gao 2006) (Şekil 4.11).

Şekil 4.11 Uzun Koridor görünüşü (Orjinal 2009)

4.4.8 Bulut Giderme Sarayı (Pai Yun Dian)

Bu saray Uzun Ömürlü Tepesinin (Wan Shu Shan) ön tepe orta kısmında olup, sütun yüksekliği 4.76 m dir, bina yüz ölçümü 807.7 m² dir. Aslında Bulut giderme sarayı (Pai Yun Dian) İmparatoriçe Qian Long’un annesinin 60 yaşa giren doğum gününü kutlamak için yapılmıştır, İmparatoriçe CİXİ tekrar inşaa ettirdikten sonra kendi doğum günü kutlamasında hürmet törenlerinin oluşturulması için kullanmıştır (Gao

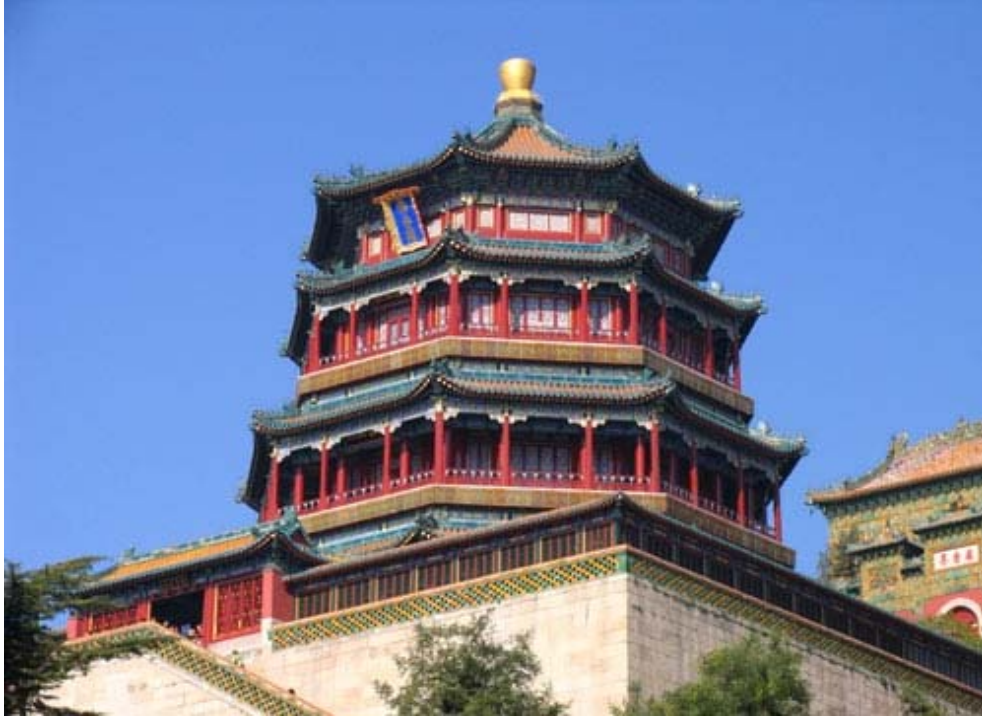
2006)(Şekil 4.12).

Şekil 4.12 Bulut Giderme Sarayı görünüşü (Orjinal 2009)

4.4.9 Fo Xiang Pavyonu (Fo Xiang Ge)

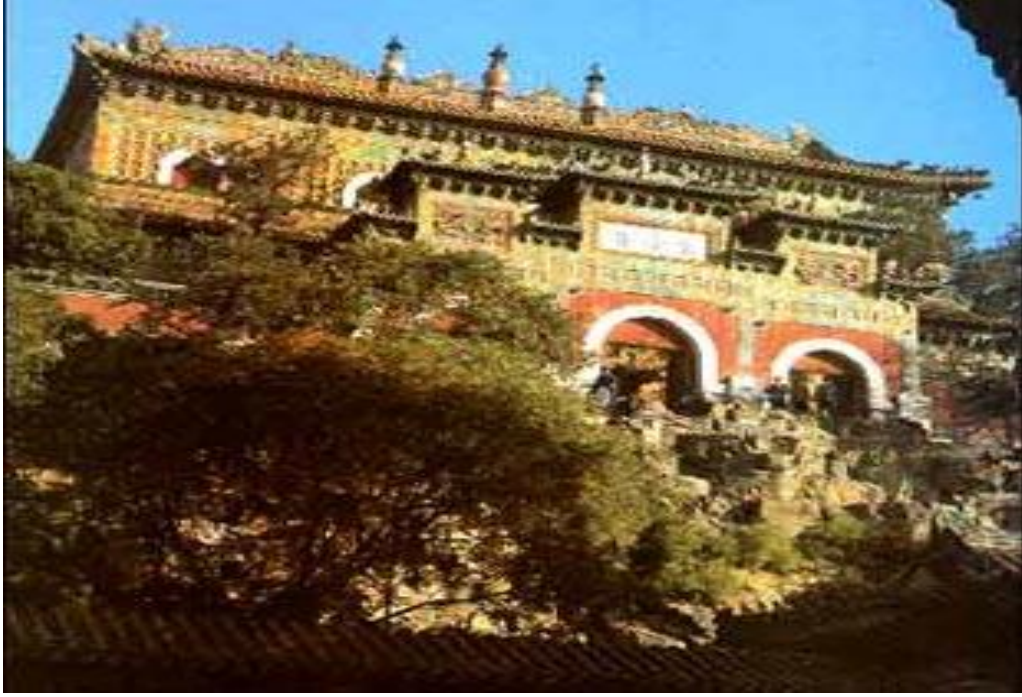
Bu isimi Çinliler Put kulesi olarak yorumlar. 40 metre yüksekliğindeki, sekiz kenarlı, üç katlı, dört kat tahta saçaklı dini bina olup, Bu Put Kulesi parka muhteşem bir görünüm verir. İnşaat yüz ölçümü 322m² dir. Bu Kulenin ortasında bir çok çinar ağacı ve onların latif gölgesi vardır. Kulenin iki tarafında, dağ eteğindeki tepelerde, bir çok meşe ağacı vardır. Bu iki parça meşelikten başka, parkın batı tarafındaki tepelerde hiçbir meşe ağacı bulunmaz. Put kulesi ilk 1750’de park inşaatında inşaa edilmiştir ve 1860’da Normandıyalı Fransız kuvvetleri tarafından yakılmıştır. 1889’da tekrardan inşaa edilmiş ve yine 1900’de sekiz ulusun kuvvetleri tarafından yakılmıştır, 1903’te bütünüyle inşaa edilerek ortaya çıkarılmıştır. En son 1987’de restorasyon edilmiştir (Niu 2006) (Şekil 4.13).

Şekil 4.13 Fo Xiang Pavyonu görünüşü (Orjinal 2008)

4.4.10 Hikmet Kaynağı (Zhi Hui Hai)

Hikmet Kaynağı (Zhi Hui Hai) Uzun Ömürlü Tepesinin (Wan Shu Shan) en üstünde olup, Ön tepe eteğinin merkezinde yer almaktadır, inşaat yüz ölçümü 402.1 m² dir. Hikmet Kaynağı (Zhi Hui Hai) iki kat tuğladan yapılmış saray olup, direksiz saray'da denir. Bu sarayın yapımında destek kereste kullanılmadığı halde, 1860'yılında yakıldığında saraydaki Put heykelleri ve saray dış duvarındaki bir sürü saygıdeğer küçük Put heykellerinin kurtulması mümkün olmamıştır. O bir direksiz Put tapınağı olup, yatay ve dikey aralıkları kemerlerden oluşmaktadır. Rengarenk (beş renkli: mavi, sarı, kırmızı, beyaz, sarı) karo mozaikleri kullanarak dekore edilmiştir , renk tonu güzel, deseni nefistir, özellikle saray dış duvar yüzüne bir çok zengin karakteristik sır putlar yerleştirilmiştir (Gao 2006) (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 Hikimat Kaynağı ön görünüşü (Anonim 2008g)

4.4.11 Devlet Güllü Tabanı Sahnesi (Guo h-Hua Tai)

Bulut Giderme Sarayının (Pai Yun Dian) doğu tarafında yer almış olup, özel şakayık yetiştirme ocağıdır. (şakayık Çin devletinin sembolüdür). Çiçek yetiştirme ocağının iki tarafına İmparatoriçe CİXİ nin çok sevdiği nar ağaçları dikilmiştir (Hu 2003) (Şekil 4.15).

Şekil 4.15 Devlet Gülü Tabana görünüşü (Anonim 2008g)

4.4.12 Bao Yun Pavyonu (Bao Yun Ge)

Yi He Yuan parkı Uzun Ömür Tepesi (Wan Shu Shan) üzerinde yer almış olup, Qian Long'un 20. Yılı (1755) inşa edilmiştir. Dış görünüşü küp biçimindedir, inşaatın tamamı bakırdan yapılmış olup, kullanılan bakırın ağırlığı 207 tondur. Pavyon yüksekliği 7.55 metredir . Eskiden “Altın Saray” olarak adlandırılmıştır. Pavyon içinde bakırdan yapılmış bir masa olup, ağırlığı iki tondur (Gao 2006) (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 Bao Yun Pavyonu yukardan görünüşü (Anonim 2008g)

4.4.13 Resim Galerisi (Hua Zhong You)

Resim Galerisi (Hua Zhong You) sekiz kenarlı iki katlı pavyon olup, Uzun Ömürlü Tepesinin (Wan Shu Shan) güney-batı kesiminin geçişinde yer almaktadır, karşısında iki katlı tarihsel bina mevcuttur, bu bina isimleri “Ai shan”, “Jie qiu” dur, bina aralarında patikalar ve taş mağraları geçiti vardır. Bu resim galerisinde “Üç Krallık Hakkında Hikaye” (*Romance of The Three Kingdom*), Su Kenarı (*Water Margin*), Batıya Seyahat (*Journey of The West*), Kırmızı Kalede Rüya (*Dream of The Red Chamber*), Liao Zhai’in Garip Hikayeleri (*Strange Tales of The Liao Zhai*) gibi meşhur romanların sahne tabloları yansıtılmıştır, hemde kuşlar, çiçekler, aile manzaraları, çin kır manzaraları, kahramanlar ve bayan kahramanların resimleri olup, 8000 den fazla resim bulunmaktadır. Bu resimler Çin kültürünün mikrokozmosuna katkıda bulunmaktadır. yüz ölçümü 0.5 hektardır (Han 2003) (Şekil 4.17).

Şekil 4.17 Resim Galerisi (Hua Zhong You) (Orjinal)

4.4.14 Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan)

Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan) Yi He Yuan (Yaz sarayı Parkı) içindeki önemli unsurların biri olup, deniz seviyesinden yüksekliği 108.94 metredir. Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan) ön tepe ve arka tepe diye ikiye ayrılmaktadır. Tepedeki bitkiler 1750 yılından başlayarak dikilmiştir, uzun yıllar boyu dışardan nakliye ederek dikilmiş olan ağaçların ardından, yavaş yavaş büyük iğne çamlar, serviler ve yaprak döken, geniş yapraklı ağaçlar'la birleşen karışık orman oluşmuştur. Çam, serviler kuzey tarafın yerel cinsi olup, dört mevsim yeşil, soğuğa dayanıklı olduğu ve iğneleri dökülmediği için çam ve servi ağacı uzun ömürlüğü ve metaneti simgelerler. Çam ve servi ağacı diğer ağaçlardan daha önemlidir ve öz disiplini simgeler. Çam, bambo ve erik ağacı, (her ne kadar erik bahara kadar çiçek açmasa da) “kışın üç arkadaş”tır. Çam ve turna kuşu uzun bir ömrün son günlerini temsil ederler. Bunun kuşkusuz, eski bir gelenek olan mezara çam ağacı dikilmesiyle bir bağlantısı vardır. İmparator parkları, sarayları, anıtkabir ve puthanelerinin önemli ağaçlarıdır (Gao 2006) (Şekil 4.18).

Şekil 4.18 Uzun Ömürlü Tepe (Wan Shu Shan) (Orjinal 2008)

4.4.15 Künming Gölü (Kunming Hu)

Künming Gölü aslen Pekin'in kuzey tarafındaki su kaynaklarının toplanmasından oluşan doğal göl olup, Pekinin batısında bulunduğu için Batı gölü (Xi Hu) de denilir. Künming gölünün esas manzarası batı set ve batı setteki 6 köprü, doğu set, Nanhu adası ve 17 yaylı köprüdür. Batı setin batı tarafındaki küçük göldeki "Zao Qian Sarayı" ve "Zhi Jing Pavyonu" merkez adalardır. Künming gölü pekindeki en çekici su kitesidir. Künming gölünün su yüzü bütün parkın $\frac{3}{4}$ nü teşkil etmektedir. Künming gölü sularının bölünme durumuna göre, Büyük göl (Da Hu), Batı gölü (Xi Hu), arka göl (Hou Hu) diye üç'e ayrılır. Onun içinde Batı gölü (Xi Hu) güney batı gölü ve kuzey batı gölü olarak ikiye ayrılır. Künming gölü Uzun ömür tepesi (Wan Shu Shan) arka tepesinin altından akan nehirler Houhu (arka nehir) ve Xie Qu Yuan nehriden oluşarak ikiye ayrılır, ama önemli su yüzleri Büyük göl (Da hu) de toplanır. Büyük gölün genişliği 1000 metreden fazladır, girmek serbesttir, saray gibi muhteşem ön tepeye güzel bir mukayese oluşturur, doğrudan imparator parkının büyük cesarısını ispat etmektedir.

Küçük gölün genişliği 500-600 metre civarında olup, her biri adanın manzara bölgelerinin merkezidir. Künming gölünün yüz ölçümü 215.5 hektar olup, Pekin kent içindeki beş tane Bei Hai denizinden de büyüktür. Kün ming gölü ile Uzun ömürlü tepe (Wan Shu Shan) arasında 70,000 metre karelik alanda değişik şekilde saray bölmeleri, ağırbaşlı put tapınakları, pavyon ve platformlar, avlu sütunları olup, birbirinin güzelliklerini ortaya çıkarmaktadır (Gao 2006) (Şekil 4.19).

Şekil 4.19 Künming Gölü görünüşü (Orjinal 2008)

4.4.16 Nan Hu Adası (Nan Hu Dao)

Nan Hu Adası Künming Gölünün güney-doğu kesiminde yer almış olup, Uzun ömürlü tepe (Wan Shu Shan) ile uzaktan birbirlerine uymuşlardır. Nan Hu adasının yüz ölçümü 10,000 m² dir. Ada da Long Wang tapınağı, Qian Yuan sarayı, Yue Po pavyonu vardır. Long Wang tapınağı Nan Hu adasının tam ortasında olup, yağmur dilemek için kullanılırdı. Nan Hu adası, on yedi yaylı köprüden geçip, doğu setin kuzey bölgesinden batıya bağlanan ön tepeden sonra, yine güneye uzanıp batı setten sonra büyük gölün güney noktası Xiu Yi köprüsünde tamamlanmış olup, bir uzun burgu şeklinde “manzara

halkası” oluşturmuştur (Gao 2006) (Şekil 4.20).

Şekil 4.20 Nan Hu Adası görünüşü (Anonim 2008f)

4.4.17 On Yedi Yaylı Köprü (Shi Qi Kong Qiao)

On Yedi Yaylı Köprü (Shi Qi Kong Qiao) ise doğu sahil ile Nan Hu adasını bağlayan bir uzun köprüdür. Qing Qian Long zamanında (1736-1795) yapılmış olup, park içindeki en büyük taş köprüdür. Köprü'nün 17 yayı vardır, uzunluğu 150 metredir. Köprü üstündeki taş oymalar çok nefis (ince) ve her köprü orkidesini sütununda değişik biçimde aslanlar oyulmuş olup, büyük küçük toplam 544 tanedir. Yine köprü'nün iki başında taştan oyma hayvanlar olup çok canlı gözükmektedir (Han 2003) (Şekil 4.21).

Şekil 4.21 On Yedi Yaylı Köprü görünüşü (Orjinal 2009)

4.5 Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın Yol Planlaması

Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın yol planı çok dikkatli tasarlanmış olup, üç ana yol mevcuttur.(Bu üç ana yola imparator yolu da denilmiştir).

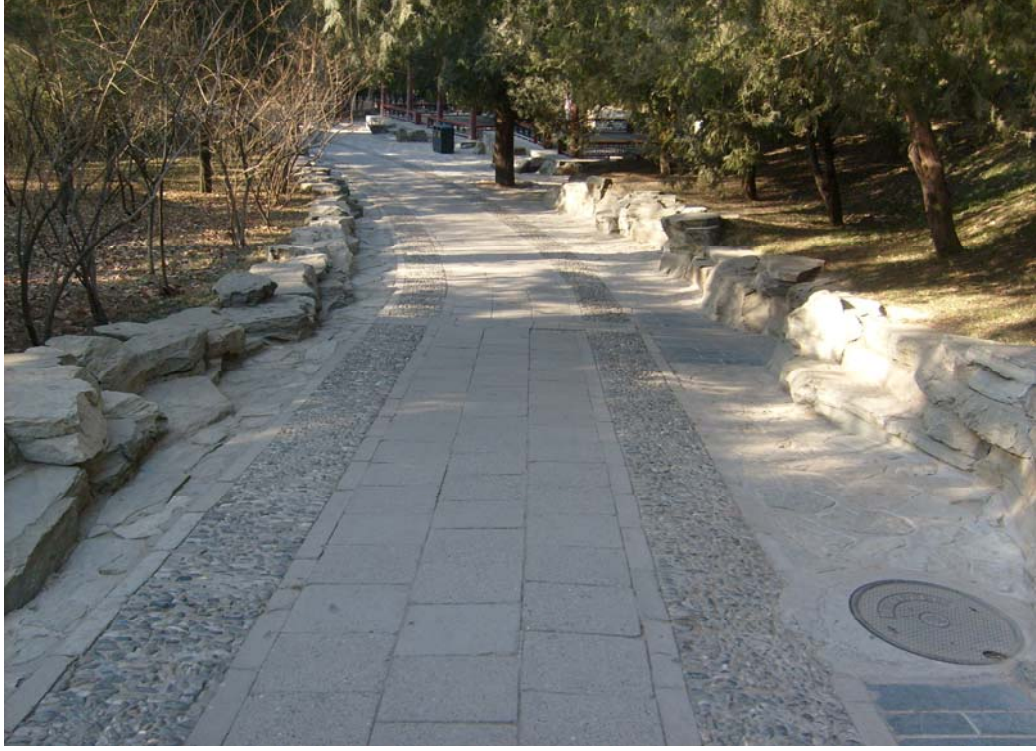
Birincisi büyük mavi yassi döşemelerini yatırarak yapılan ana (imparator) yol olup, düz ve geniştir. Esas Büyük saray kapısı (Da Gong Men), Kuzey bina kapısı (Bei Lou Men) ve Batı saray (Xi Gong Men) kapılarına kadar yayılmıştır.

İkincisi, tuğla kırığı ile yapılmış ana (imparator) yolu olup, yola parça parça kare tuğlalar yerleştirilmiştir, iki tarafında çakıl yer almaktadır, bu yol dolambaçlı olup, esas Uzun ömür tepe (Wan Shu Shan) üzerine yayılmıştır, parktaki en önemli yoldur. Bu yol doğudan batıya üçe ayrılır, Birincisi: Tepe önündeki yol Da Bao En Yan Shu tapınağını merkez alarak, doğuda Hayırlı yaşam (Le Shou Tang) sarayına, batıda Shi Zhang pavyonuna uzanır. İkincisi: Tepe ucundaki yol olup, Hikmet kaynağını (Zhi Hui Hai)

merkez olarak, doğuda Xian Hua pavyonuna, batıda Qing Ying Shan sarayına bağlanır. Üçüncüsü: Tepe arasındaki yol olup, Xi Mi çevresini merkez olarak, doğuda Hui Shan bahçesine, batıda Su Yun saçağna uzanır. Güneyden kuzeye iki yol olup: biri, Yi Chun sarayından geçerek doğuya gelir, parkın kuzey kapısı ile arka tepedeki yolu bağlar. İkincisi, Shi Zhang pavyonundan kuzeye ve batıdaki bütün alışveriş merkezlerinden arka tepedeki yola bağlanır. Üçüncüsü, tuğlalardan yapılmış çeşitli set kıyıları ve ormanlardaki küçük yollardır, bu tür özel yollar hem düz hem eğri, hem geniş hem dar olup çok özgürce parkın her yerine yayılmıştır (Xu Lin 2006) (Şekil 4.22, Şekil 4.23).

Şekil 4.22 Yi he yuan (Yaz sarayı parkı) yol görünüşü (Orjinal 2009)

Şekil 4.23 Yi he yuan (Yaz sarayı parkı) yol görünüşü (Orjinal 2009)

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Kent parkları, kullanıcılarının rekreasyonel yararı ve çevresel koruma amaçları için tasarlanan kamu alanlarıdır. Önerilen park gelişim kriterlerinin ortaya konması ve uygulanması park alanının bütününe en verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Yeşil alanlar giderleri bakımından kendi kendine yetebilen, etkin bir yapıda olmalıdır. Yeşil alanlar toplumun sosyal refahının artmasını sağlarken kentin yaşam niteliğini de yükseltmektedirler.

Kamu yararına yapılan kent parkları, yakın çevresinin değerini artırdığı gibi, kentlerde yeşile yakınlık ve yeşilin kalitesi taşınmazların rantını etkilemektedir. Bu kazancın bir şekilde kent parkına kaynak oluşturması sağlanmalıdır. Çevre yapılarından sağlanan kazançtan (alım-satım vergisi, çevre vergisi gibi) park yönetimine pay ayrılmalıdır. Bu kaynak bir ölçüde parkın kalitesinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağından aynı zamanda kent refahına da katkı sağlamış olacaktır. Ulusal bazda, yeşil alanlar için fon oluşturulmalıdır. Çevre, sağlık ve kültürel etkinliklerden elde edilen gelirlerin belli bir oranı bu fona aktararak ulusal yeşil alanlar için kaynak yaratılmalıdır.

Çin’de ve batı toplumlarında kurulan ilk Park ve bahçeler genellikle büyük devlet adamlarının ve aristokratların sarayları çevresinde ve sadece onların kullanımına açık mekanlardır. Fakat zamanla sanayi devriminden sonra burjuvazinin doğuşu ve demokrasiye geçişle birlikte geniş halk kitlesinin kullanımına da açılmaya başlamıştır. Ama Çin’deki parkların hemen hepsi ve incelenmiş olan Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) da hala tam anlamıyla halkın kullanımına açılmamıştır. Bir müze gibi ücretli girişler söz konusudur. Yani halk ile arasındaki o mesafeli yapıyı korumaktadır. Batı toplumunda parkların genel olarak halkın kullanımına yönelik, kültürel ve sosyal gelişimine katkıda bulunacak düzenlemeler yapılırken, Çin’deki parklarda kullanıcı açısından bu esneklik ve kişisel gelişmeye yönelik faaliyetlere izin verilmemekte ya da kullanımlara

sınırlamalar getirilmektedir.

Türk tarihinde ise kır gezileri ve piknik yapma alanları büyük yer almaktadır. Piknik ve dinlenme yerleri müstakil veya park, spor gibi diğer tesisler ile birlikte planlanmaktadır. Parklarda sosyal tesislerden restoran, açık hava tiyatrosu, çocuk bahçesi, otopark, büfe, çeşme, tuvalet, piknik masaları, piknik ocakları, çöp kutuları ve kırsal nitelikte yer alır (Tanrıverdi 1987).

Çin’de yer alan parklarda ise, mimari öğelerle bağlantılı olarak geometrik figürlerle rasyonel biçimde oluşturulan ve Helenistik Roma villalarının bahçe sanatında değiştirilmiş biçimde devam eden yakın Doğu bahçesinden önemli ölçüde farklılık gösterir.Çinliler,doğayla doğrudan ve canlı bir ilişki içindedir. Taşınabilir ipek ve kağıt rulolara ya da duvar şemsiyelerine basılmış ve çok sayıda metaforun gizlendiği resimlerle mevsimlerin ritminde yaşarlar (Sarkowicz 2003).

Çin parklarının özellikleri :

- Parklar genellikle geçmişte sarayların bahçelerinin bugün müze olarak değerlendirildiği alanlardır.
- Parklara giriş ücretlidir.
- Parklarda piknik yapabilme olanakları yoktur, piknik yapma kültürü Çin halkında yaygın değildir.
- Kent parkları çok geniş alanlarda yer almaktadır ve parklarda çok geniş su yüzeyleri bulunmaktadır.
- Parklarda mutlaka mağra kullanımı yer almaktadır.
- Parklarda çocuklar için oynama alanları bulunmaktadır.
- Çin’in geleneksel kültüründe yer alan ejderha motiflerine parklarda sık sık yer verilmektedir.
- Parkların girişlerinde mutlaka aslan haykelleri bulunmaktadır.
- Parklarda, satranç alanları, lokantalar, okuma ve dinlenme alanları, alış-veriş

merkezleri yer almaktadır, ancak çeşitli kullanımlar için de ayrıca ücret ödenmektedir.

- Çin kültüründe tatil yapma alışkanlığı yeni yeni gelişmektedir. Parklar tatil amaçlı dinlenme yerleri olarak da değerlendirilmektedir.
- Geleneksel tahtaravanlı gezinti ücretli olarak parklarda yer almaktadır ve Çin geleneksel gösterilerine önemle yer verilerek halkın daha çok dikkatini çekilmektedir.

Çin medeniyetinin önemli bir parçası olarak eşsiz özelliklere sahip olan, Çin park bahçe mimarisi Çinlilere özgü görgü kuralları, estetik görüşü, değer yargılarını ve doğa görüşünü derin bir şekilde yansıtmaktadır.

Araştırma konusu olan Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı) hem yapısal hemde bitkisel açıdan zamanındaki kral ve kraliçelerin kendi isteklerine göre gayet titiz bir şekilde tasarlanmış olup, aynı zamanda kral ve kraliçelerin dinlenme bahçesi ve İmparatorluğun basın toplantılarının yapıldığı yer olarak kullanılmıştır, Halka açıldıktan sonra sadece ziyaret amaçlı kullanılan bir nevi açık hava müzesi görevi görmektedir. Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'ndaki yüksekliği farklı olan kuru taş duvarları, merdivenler ve basamaklı yollar entresan, güzel görünüm oluşturmaktadır.

Yi He Yuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın kullanıcı profili çoğunlukla genç, orta yaşlı ve çok sayıda yabancılardan oluşmaktadır. Bu park tarihi bir park olmak ile beraber ulaşımın kolay olması, emniyetli olması, yetişkin herdem yeşil ağaçlar ve çiçek gösterileri, Çin geleneksel oyun gösterileri, meşhur resim sergileri, şelaleler, geniş su yüzeyindeki kayık çeşitleri, sanki doğalmış gibi görünüm bırakan dağ mağaraları, ada, çeşme ve wc, oturma birimleri, çay bahçesi ve yemekhane, alış-veriş merkezlerinin bulunması, yürüyüş yollarının bulunması, bakımlı geniş ve temiz yeşil alanların bulunması ile çok sayıda yabancı ve yerel halkın dikkatini çekmektedir. Parka yeterince bakım

yapılmaktadır, Parkın kullanım yoğunluğu oldukça yüksektir.

Yi He Yuan Parkı içerisindeki kullanımlara bakıldığında Türkiye'deki kent parklarından farklılık göstermektedir. Geçmişte imparatorluk saray bahçesi olarak düzenlenen Yi He Yuan Parkı defalarca tahrip edilmesine rağmen geçmişteki tüm özelliklerini koruyarak günümüze aktarılmıştır. Bu Çin kültürünün geçmişle olan yoğun bağlantısının bir sonucudur. Çin'deki parklardaki pek çok yapının dinsel anlamı bulunmaktadır.

Türkiye'de yer alan parklarda genellikle geçmişle olan bağlar önemsenmemektedir. Örneğin Ankara'da bulunan Gençlik Parkı son yapılan onarım çalışmaları sonucunda tamamen değiştirilmiş yeni bir görünüm kazanmıştır.

Yi He Yuan Parkı tüm Çin parkları için geçerli olan uzun yaşam anlamı taşıyan simgelerle donatılmıştır. Parklara gitmek uzun yaşam için dilek anlamına gelmektedir. Bu nedenle parklar herkes tarafından ziyaret edilen önemli yerlerdir ve çok kalabalık alanlardır.

Çin parkları genellikle hafta içi sabah saat 08:30'da açılmaktadır ve akşam saat 17:00'de kapanmaktadır, Hafta sonları ise sabah saat 09:30'da açılmaktadır ve akşam saat 18:00'de kapanmaktadır. Gece hava karardıktan sonra parklar kullanılmamaktadır. Bu durum uzak doğu kültürünün bir anlayışıdır. Parkların gece kullanımının olmaması nedeniyle parklarda aydınlatma yapılmamaktadır. Yi He Yuan Parkında da park aydınlatması yoktur. Yenileme çalışmalarında da aydınlatma yapılmamıştır.

Yi He Yuan Parkı Çin'de yer alan parklar içerisinde tüm özellikleriyle yörenin kraliyet özelliklerini ve anlayışını yansıtmaktadır.

Yi He Yuan Parkının giriş kapılarında ve park içindeki her bir sarayın kapılarının üstünde Çince ve Moğolca saray isimleri yazılmaktadır. Bu, diğer parklardan Yi He Yuan parkını ayıran en önemli özelliğidir. Manchus hanedanlığı sırasında Manchus bir Moğol imparatora olduğundan Moğol yazıları yer almaktadır.

Kısaca, Yi He Yuan (Yaz sarayı Parkı)'nın bahçe planı, parkın neresinden bakılırsa bakılışın gayet düzenli bir manzara sergiler. Tepe üstündeki put tapınağı ibadethanelerinin parlak tuğla ve mavimsi yeşil çinileri, koyu yeşil (mavi) sarkık ve selviler, Huang Jia Kıral bahçesinin asıl estetik gücünü sergilemektedir, dağ eteğindeki Xie Qu bahçesinin küçük köprüsünden akan sular, kuytuda kalmış bambular, bahçenin inceliğini içine işlemiştir. Yi HeYuan (Yaz Sarayı Parkı)'nın peyzajı, dağ ve suların kullanımları, program ve planlamalarındaki sanat gücü Çin geleneksel bahçe mimarisi sanatının örneği olarak bilinmektedir. Aynı zamanda parkın içi ile dışındaki ilişkilerin doğallığı korunmuştur. Gerçi yapılar fazla olsa da göze batmayacak biçimde gizlenmiştir. Yaz Sarayı Parkı bu haliyle bir klasik Çin bahçesidir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, Ç. 2007. Aksaray Kenti Açık – Yeşil Alanların Nitelik ve Nicelik Yönünden Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Albayrak, B. 2006. Çorum Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık-Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma, A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Altinel, F. 1998. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Yeniden Geliştirilmesine Bir Yaklaşım: İzmir Kültür Park Örneği. Dokuz Eylül Üniv. Şehir Bölge Planlama Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Anonim. 2008a. Web Sitesi: <http://www.centralparknyc.org>, Erişim Tarihi: 10.11.2008
- Anonim. 2008b. Web Sitesi: <http://www.hammer-park-apotheke.de> Erişim Tarihi: 10.11.2008
- Anonim 2008c. Web Sitesi: <http://www.villette.com> Erişim Tarihi: 12.11.2008
- Anonim 2008d. Web Sitesi: <http://www.hydepark.org> Erişim Tarihi: 13.11.2008
- Anonim. 2008e. Web Sitesi: <http://www.beijing.com> Erişim Tarihi: 01.12.2008
- Anonim. 2008f. Web Sitesi: <http://www.summerpalace.com> Erişim Tarihi: 05.12.2008
- Anonim. 2008g. Web Sitesi: <http://www.yiheyuan.cn> Erişim Tarihi: 05.12.2008
- Anonim. 2009a. Web Sitesi: <http://www.bishushanzhuang.com.cn> Erişim Tarihi: 05.05.2009
- Anonim. 2009b. Web Sitesi: <http://www.szzzy.cn> Erişim Tarihi: 06.05.2009
- Anonim. 2009c. Web Sitesi: <http://www.tianshannet.com> Erişim Tarihi: 10.05.2009
- Anonim. 2009d. Web Sitesi: <http://www.beijingworldpark.com.cn> Erişim Tarihi: 11.05.2009
- Anonim. 2009e. Web Sitesi: <http://www.beihaipark.com.cn> Erişim Tarihi: 01.06.2009
- Anonim. 2009f. Web Sitesi: <http://www.sun-park.com> Erişim Tarihi: 05.06.2009

- Bayraktar, A. 1973. İzmir Şehri'nin İmarında Peyzaj Mimarlığı ile İlgili Problemler ve Prensiplerin Tesbiti", Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, İzmir.
- Berral, J.S. 1966. The Garden, Thames and Hudson, London.
- Büyükyılmaz, N. 1998. Bursa Kültür Park'ın Açık ve Yeşil Alanlar Yönünden İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Z.K.Ü. Peyzaj Planlama ve Tasarım Ana Bilim Dalı, Lisans Tezi Bartın.
- Ertekin, N. 1992. Yeşil Alan Olarak İzmir için Önemi Olan Kültürparkın Bitki Varlığının Saptanması, Korunması ve Geliştirilmesi Üzerine Araştırmalar. Ege Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Master Tezi, İzmir.
- GAO. 2006. Yi He Yuan Pai Yun Dian, Fo Xiang Ge, Chang Lang hatırası. Tian Jin Üniversitesi Yayınları, Çin.
- HAN. 2003. Çin Seyahetinde On Bin Tane Niçin. Çin Seyahetçilik Yayınları, Pekin.
- Kaymaklı,G., 1990.Ülkemizde Kentsel Açık ve Yeşil Alan StandartlarınınUygulanmasında Peyzaj Mimarlığı Açısında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm YollarıÜzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kent, F. and Madden, K. 1998. Great Parks/Great Cities. Urban Parks Institute Regional Workshop, Seattle.
- Laurie, M. 1986. An Introduction to Ladscape Architecture, American Elsevier, USA.
- Nasuh, D. 1993. Kent Parklarının Nitelikleri ve Altınpark Örneğinde İrdelenmesi. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana BilimDalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- NIU. 2006. " Yi He Yuan Pai Yun Dian-Fo Xiang Ge-Chang Lang Da Xiu Shi Lu", Tian Jin Üniversitesi Yayınları, Çin.
- Oğuz, D. 1995. Kent Parkları, Basılmamış Doktora Semineri, A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Oğuz, D. 1998. Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanımı Olgusu Üzerinde Bir Araştırma. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

- Olmsted, F and Kimball, T. 1973. Forty Years of Landscape Architecture, The MIT Pres, USA.
- Oldham, J. 1980. Gardens in Time. John and Ray, Sydney.
- Özkır, A. 2007. Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Öztaş, Y. 1968. Ankara Şehri ve Çevresi Yeşil Saha Sisteminin Peyzaj Mimarısı Presipleri Yönünden Etüd ve Tayini, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Öztaş, Y. 1988. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Zonguldak.
- Pamay, B. 1971. Park-Bahçe ve Peyzaj Mimarisi, İ.Ü. Orman Fakültesi, İ.Ü. Yayın No: 164 O.F. Yayın No:164, Kurtuluş Matbaası, İstanbul.
- Pamay, B. 1978. Kentsel Peyzaj Planlanması. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınlar, Yayın No: 2487, İstanbul.
- Sarkowicz, H. 2003. Bahçelerin ve Parkların Tarihi. Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Sağcan, M. 1986. Rekreasyon ve Turizm. Cumhuriyet Basımevi. İzmir.
- Sarıkaya, M. 2007. Göksu Parkı'nın (Eryaman-Ankara) Mevcut Kullanımı ve Kullanıcı Beklentilerinin İrdelenmesi, A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Solguntekin, B. 1994. Kentsel Yerleşim Alanlarında Açık Yeşil Alanların Kullanıcı İlkelerinin Araştırılması Ankara İl Çankaya İlçesi Örneği. Ankara Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Şahin, Ş. 1989. Ankara Kenti Yol Ağaçlarının Sorunları ve Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması Gereken Önlemler, A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin, Z. 2006. Çankaya Belediyesi Anayasa Parkı'nın Peyzaj Mimarlığı Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi, Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.
- Taigel, A. and Williamson, T.1993. Parkes and Gardens, B.T. Batsford Ltd. London

- Tanrıverdi, F. 1987. Peyzaj Mimarlığı Bahçe Sanatının Temel İlkeleri ve Uygulama Metodları. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Tarman, R. 1994. Meaning and Function of The Urban Park as Public Open Space for Recreation. The Middle East Technical University, Master thesis.
- Tercan, S. 1994. Ankara Mamak İlçesinde Açık ve Yeşil Alan İlişkileri ve Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması gereken Önemler. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Tosun, E. 2007. Tekirdağlı Çorlu İlçesi Açık ve Yeşil Alanların Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Welch, D. 1991. Management of Urban Parks. British Library Document Supply Centre, United Kingdom.
- Xu Lin. 2006. Yi He Yuan Tezkiresi: Yi He Yuan Zhi. Çin Ormancılık Yayınları, Çin.
- Yorulmaz, A. 2006. Harikalar Diyarı Parkının Kullanıcı Profili ve Beklentilerinin Belirlenmesi, A.Ü.Z.F. Yüksek Lisans Tezi.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mayila MAMUTI
Doğum Yeri : Çin (Xin Jiang)
Doğum Tarihi : 1981
Medene Hali : Bekar
Yabancı Dili : Türkçe, İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Artush 1. Orta Lisesi Çin (XinJiang)
Lisans : Xi'an Ziraat ve Ormancılık Teknik Üniversitesi
Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı
Anabilim Dalı (Eylül 2006 – Şubat 2010)